

NÜFUS DEFTERLERİNE GÖRE HOYRAN KAZASI'NIN DEMOGRAFİK YAPISI (1831-1847)

DEMOGRAPHIC STRUCTURE OF THE HOYRAN BOROUGH ACCORDING TO THE POPULATION RECORDS (1831-1847)

BEHSET KARACA* DİLEK ŞENKUL**

Öz: Osmanlı Devleti kuruluş döneminden itibaren vergi mükellefi şahısları tespit etmek amacıyla belli aralıklarla sayımlar yapmıştır. Klasik dönemin tahrir geleneğinin uzantısı olarak 17. yüzyılda avarız ve cizye defterleri Osmanlı Devleti'nin nüfusu hususunda fikir sahibi olmamıza imkân sağlarken 19. yüzyıla gelindiğinde ülkedeki değişim ve gelişmelere paralel olarak sayımlar yeni bir boyut kazanarak yerini daha ayrıntılı veriler elde edebileceğimiz temettuat defterlerine bırakmıştır. Tahrir, cizye, avarız ve temettuat sayımları defterleri daha ziyade vergi mükellefi tebaayı tespit mukabilinde yapılırken, çalışmamızın esasını oluşturan nüfus defterleri ise 1826'da Yeniçeri Ocağı'nın lağvından sonra yeni ordunun asker ihtiyacını karşılamak amacıyla 1830-1831 yıllarında ülke genelindeki erkek nüfusun tespiti için yapılmıştır. İmparatorluktaki bu nüfus sayımları tedrici olarak 1904 yılına kadar devam etmiştir. Bu nüfus defterleri sayımı yapılan bölgenin erkek niceliğini görmemizin yanında yaş, doğum, ölüm, eşkâl, meslek ve göç gibi nüfusun niteliğini de gösteren bilgiler ihtiva etmiştir. Çalışmamızın amacı ise 1831 ve 1847 tarih aralığını kapsayan nüfus defterindeki veriler doğrultusunda Hoyran Kazası'nın nüfusu, nüfusun bu yıllar arasındaki değişimini, askerlik durumlarını, göç, meslek ve eşkâl kayıtları gibi toplumsal özellikleri ortaya koymak ve değerlendirmektir.

Abstract: Since its establishment the Ottoman state took censuses at regular intervals in order to identify taxpayers. While as an extension of the tahrir tradition of the Classical Period, avarız and cizye books enabled us to have an idea about the population of the Ottoman Empire in 17th century, censuses obtained a new dimension and gave place to temettuat books where we can obtain more detailed data in 19th century. Tahrir, cizye, avarız and temettuat census books were made for recording tax payers while the population books which constitute the basis of our study, were made from 1830 - 1831 onwards to determine the male population throughout the country in order to meet the need for soldiers for the new army following the abolition of the Janissary corps. The taking of censuses continued gradually until 1904. In addition to the fact that we find the quantity of men within the census area, these population books also record considerable additional information concerning the population such as: age, birth, death, physical description, occupation and migration. The purpose of this study has been to evaluate and show the social characteristics, through the record of the population of Hoyran District, the change in population between these years, military services status, migration, occupation and record of description, from the data recorded in the census population books of 1831 and 1840.

Anahtar Kelimeler: Sayımlar • Hoyran • 1831-1847 Yılları • Nüfus • Askerlik • Toplumsal Özellikler

Keywords: Censuses • Hoyran • the years 1831-1847 • Population • Military Service • Social Characteristics

* Prof. Dr., Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Isparta.

0000-0002-5214-3818 | behsetkaraca@sdu.edu.tr

** Doktora Öğrencisi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Tarih Anabilim Dalı, Isparta.

0000-0001-9123-8062 | dileksenkul7@gmail.com

Giriş

Hoyran, Eğirdir Gölü'nün kuzeyinde yer almakta olup, Bilge Umar'ın “*Türkiye'deki Tarihsel Adlar*” isimli kitabında Luvi dilinde “*yüce ana tanrıça ülkesi*” anlamına gelebileceği yazılmaktadır¹. Hoyran'ın tarihi Hellenistik döneme kadar uzanmakta olup Antalya'nın kuzey kesimleri, Burdur ve Isparta çevresini kapsayan Pisidya bölgesi olarak isimlendirilen coğrafyada yer almıştır².

Türkiye Selçuklularının yıkılış döneminde bölge Hamidoğullarının eline geçti. Türkiye Selçuklu idaresinin Moğol istilalarıyla sarsılmasından sonra ortaya çıkan (XIII. yüzyıl sonu) Türkmen Beylikleri'nden biri olan Hamidoğullarının, bölgeyi hangi tarihte ve nasıl zapt ettiği ise kesin olarak bilinmemektedir³.

Hamidoğulları Beyliği'nin adı Selçukluların uç kumandanı olan Hamid Bey'den gelmektedir. Hoyran'a bağlı Genceli Köyü'nde Koyungözü Baba Zaviyesi'ne ait vakfiyede Hamid Bey'den “*es-Sultanü'l-a'zam ve padişahü'l-muazzam sultan-ı selatinü'l-Arab ve'l-Acem es-Sultan Hamid*” şeklinde bahsedilmiştir. Hamid Beyin ölümünde sonra Beyliğin yönetimi İlyas Bey'e ve akabinde Dünder Bey'e geçmiştir⁴. Fakat Dünder Bey'den sonra gelen yönetimlerde Hamidoğulları Beyliği Karamanlıların sürekli surette saldırılarına maruz kalmış ve 1374'te Yalvaç'ın da (Hoyran'ın bu dönem Yalvaç sınırları dâhilinde olduğu düşünülmektedir) aralarında bulunduğu Seydişehir, Akşehir, Şarkikaraağaç Osmanlı Padişahı Murad Hüdavendigâr'a 80.000 altına satılmıştır⁵. Hamidoğulları Beyliği Kosova Savaşı'nda (1389) 2000 kişilik okçu birliğiyle Osmanlı ordusuna büyük bir destek sağlamıştır. Yıldırım Bayezid döneminde 1390-91 yıllarında Hamidoğullarının topraklarının tamamı Osmanlı Devlet'i yönetimine katılarak Hamidili adıyla Anadolu Beylerbeyliği'ne bağlanmış ve idaresi I. Bayezid'in oğlu İsa Çelebi'ye verilmiştir⁶.

Hoyran bir idari birim olarak 1568 tarihine kadar görülmemekle beraber buraya bağlı olan köyler de daha önce Eğirdir ve Yalvaç Kazası'na tabidir. 1568 tarihli defterde Hoyran, Hamid Sancağı'na bağlı bir idari birim olup defterin başında nahiye olarak yazılmakla birlikte sonraki sayfalarda ve idari birimde kaza olarak kaydedilmiştir⁷. 1568 yılında “*Saz-ı Hoyran Gölü*” de geçmektedir. Daha önceki tahrirlerde ise kaza veya nahiye olarak değil Eğirdir Yörükleri içerisinde Hoyran cemaatinden, Hoyran mezrasından, deştbanı-i Hoyran vergisinden bahsedilmektedir⁸. 1568'de Hoyran Kazası'na 827 nefer, 431 hane, 200 mücerred ve 199 sipahizade kayıtlıdır⁹. Yani mezkûr tarihte burada 2355 (hane x 5 + mücerred) ile 2681 (nefer x 3+ mücerred) arasında kişi yaşamaktadır. Bu haliyle küçük bir yer olduğunu ve merkezinin de bulunmadığını görmekteyiz. XVII. yüzyılda idari olarak Hamid Sancağı'nın bir kazası olarak geçen Hoyran, 1867 Vilayet Nizamnamesi'ne göre Hoyran-Yalvaç Kazası Konya Sancağı'na bağlanmıştır¹⁰. 1868'de Yalvaç'ın nahiyesi olarak zikredilmekte

¹ Güngör 2005, 116.

² Sevin 2007, 151-152.

³ Emecen 1999, 195.

⁴ Kofoğlu 1997, 471-472.

⁵ Böcüzade 1983, 27.

⁶ Kofoğlu 1997, 474.

⁷ TKGMA TT 51, 1, 249.

⁸ BOA TT 30, 475; BOA TT 994, 194, 221-229; BOA TT 438, 297, 299-300; Karaca – Karacan 2014, 152.

⁹ Arıkan 1988, 76.

¹⁰ Karaca – Karacan 2019, 77-78.

olup yine Konya'ya bağlıdır¹¹. Daha sonra 1872 tarihinden itibaren ise Hoyran nahiyesi Yalvaç Kazası'na bağlı olarak Hamid Sancağı'na yeniden tabi hale gelmiştir¹².

2. Osmanlı Devleti'nde Nüfus Sayımları ve Nüfus Defterleri

Osmanlı Devleti'nde kuruluşundan itibaren tımar sistemi ile bağlantılı olarak ülkedeki vergi potansiyelini görmek üzere tahrirler yapılarak tahrir defterleri oluşturulmuştur. Devlet bu tahrirleri istatistik bir malzeme toplamak niyetiyle değil idari, askeri ve mali ihtiyaçlar mukabilinde yapmıştır¹³.

Osmanlı tebaasına dair malumat sahibi olabileceğimiz önemli kaynaklardan bir diğeri de avarız ve cizye defterleridir. Bu defterler esas itibarıyla birer nüfus sayımı niteliğinde olup klasik dönemin tahrir geleneğinin bir uzantısı niteliğindedir. Avarız ve cizye defterleri, XVII. yüzyılda merkezi hazinenin en önemli gelir kaynakları haline gelen avarız ve cizye vergileri ile ilgili olup her iki vergi de tek tek veya gruplar halinde şahıslardan alındığı için bu vergilere tabi nüfusla ilgili veriler içermektedir¹⁴.

Osmanlı nüfus kayıtları ile ilgi ulaşabileceğimiz diğeri bir defter türü de 19. yüzyılda tutulmaya başlanan Temettuat defterleri serisidir. Tanzimatçı devlet yönetimi tarafından, toplumsal ve idari bir birlik ve bütünlük sağlamak amacıyla yeni bir takım mali düzenlemelerde bulunulmuş ve örfi vergiler kaldırılarak herkesin ödeme gücü doğrultusunda vergi toplanmasına karar verilmiştir. Yapılan bu mali reform kapsamında eyaletlerde muhassallıklar oluşturulmuş, bu muhassallar kendi bölgelerindeki vergi yükümlüsü bütün nüfusun emlak, arazi ve hayvanatlarını, tüccar ve esnafın yıllık tahmini gelirlerini tespit ederek deftere kaydetmişlerdir¹⁵. Ülkenin idari ve mali temelini teşkil eden bu vergiler sadece vergi mükelleflerini değil, türlü hizmetler ve imtiyazlar dolayısıyla vergiden muaf olanları, ümera ve askerleri, kör, topal, müflis, misafir vs. bütün erkekleri kapsayan bilgiler içermektedir¹⁶.

Osmanlı'da modern anlamda ilk nüfus sayımı ise 1828-1829 yılında yapılmıştır. Fakat bu sayım Rusya ile yapılan savaşın getirdiği ortamdan dolayı ülkenin tamamında uygulanamamıştır. Savaşın bitiminde 1830-1831 yıllarında ülkedeki askerlik ve vergi mükelleflerini tespit amacıyla, 1 yaşından 100 yaşına kadar Müslüman ve gayrimüslim erkek nüfus sayımı yapılmıştır. 14 yaşından 40 yaşına kadar ve askerliğe elverişli olanlara "mim" işareti konulmuştur. Askerliğe uygun olmayanlar içinse yaşlı, küçük sakat gibi tanımlamalar yapılmıştır. Gayrimüslim reaya ise cizyeye müstahak olan ve olmayan olarak iki kısma ayrılmış ve cizyeye müstahak olanların ödeyecekleri vergi miktarı "âlâ, evsat, ednâ" ifadeleriyle belirlenmiş, cizyeye müstahak olmayanlar için ise "ihtiyar, amel-mande" tabirleri kullanılmıştır¹⁷. Nüfustaki doğum, ölüm, göç gibi üç aylık yoklama defterlerinin aksaması, nüfusa kaydedilmeyenlerin fazlalığı ve şahısların yaşlarının kasıtlı olarak yanlış yazılması gibi birtakım sebeplerden dolayı, 1834-1837 yıllarında bazı yerlerde nüfus sayımları tekrarlanmıştır. 1840 yılında ortaya çıkan aksaklıklar neticesinde 1844 yılında ülke çapında önceki sayımlardan daha detaylı ola-

¹¹ Eminoğlu 2008, 57.

¹² Eminoğlu 2008, 49.

¹³ Ünal 2017, 158.

¹⁴ Özel 2001, 35.

¹⁵ Güran 2014, 192-194.

¹⁶ Barkan 1953, 8.

¹⁷ Güneş 2014, 226.

rak bir sayım daha yapılmıştır¹⁸.

Nüfus defterlerine dayanarak hem Anadolu genelinde¹⁹, hem de sancak (Teke²⁰ ve Hamid²¹) ve kaza bazında (Balıkesir²², Söke²³, Hafik²⁴, Erdemli²⁵ ve Kartal²⁶ vb.) çok sayıda çalışma mevcuttur. Hamid Sancağı özelinde ise Keçiborlu²⁷, Yalvaç²⁸, Uluborlu²⁹ gibi kazalarla ilgili nüfus çalışmaları yapılmıştır. Bizim yapmış olduğumuz çalışma ise Hoyran Kazası'nı kapsayıp, 1831, 1840 ve 1847 tarihli nüfus defterlerini içermektedir.

Bizim temel kaynaklarımızdan birisi olan 1831 tarihli 3235 numaralı defterde, Hoyran ve Yalvaç birlikte verilmiştir. Bu defter ile birlikte diğer defterlerde (NFS. d. 3234, NFS. d. 3236, NFS. d. 3237) Hamid Sancağında on dört kaza (Isparta, Pavlu, Yalvaç, Eğirdir, Barla, Uluborlu, Keçiborlu, Gönen, Ağros, Ağlasun, İncir, Karaağaç-ı Yalvaç, Afşar) vardır. Bunlar sancağın doğu tarafında kalan kazalardır. Buradaki sayıma H. 1246 yılı Cemaziyelevvel'inde başlanmıştır. Bu dört defteri birlikte düşünüp birleştirdiğimizde ve bir defterin başında verilen fihriste göre defterlerin toplamda 698 sayfadan ibaret olduğu görülmektedir. Hoyran ise 478 ile 497 sayfa aralıklarında yer almaktadır. Yani Osmanlı Arşiv'inde dört defter halinde tasnif edilen (NFS. d. 3234, NFS. d. 3235, NFS. d. 3236, NFS. d. 3237) Müslim nüfus defterleri esasında H. 1246 nüfus sayımını kapsamaktadır. Yine 1831 tarihli Hamid Sancağı reaya defteri (Gayrimüslim) olup burada Eğirdir, Uluborlu, Barla, Karaağaç-ı Yalvaç, Yalvaç, Hoyran ve Ağros kazaları vardır. Hoyran'da ise aşağıda bahsedeceğimiz üzere Isparta'ya kaydedilmiş gayrimüslimler vardır. Onların da sayıları çok azdır. Ayrıca bu defterlerin yanında Hamid Sancağı'nın batı tarafındaki kazaları (Kemer-i Hamid, Karaağaç-ı Gölhisar, Burdur, İrle, Tefenni, Siroz ve Gölhisar-ı Hamid) kapsayan ve yine 1831 tarihli olan NFS. d. 3238, 3239, 3240, 3241 numaralı defterler bulunmaktadır. Hamid Sancağını bir bütün halinde düşünürsek, bu 9 defterin hepsinin birlikte değerlendirilmesi gerekir ve bu da toplam 1831 nüfusunu verir. Bu defterler içerisinde yer alan 3234 numaralı defterden de nüfus sayımının yapılış tarihini öğrenmekteyiz. Bu defterde şu ifadeler yer almaktadır: “*Bin iki yüz kırk altı senesi mah-ı Cemaziyelevvelinde ba-ferman-ı ali tahririne memur bulunduğum Hamid Sancağı'nın havi olduğu on dört kazada, kasabat ve kurahada vaki kâffe-i ehl-i İslam'ın marifet-i çakeranem ve marifet-i şer' ve cümle ittifakıyla kibar ve sığarı zükurundan bir ferdi gerüye kalmayarak ber-merzuk emr-i ali İslam'ın keyfiyet ve kemiyetleri beyanıyla tahrir-i cedid defteridir ki ber- vech-i ati zikr ve beyan olunur*”. 3242 numaralı defterin 96. sayfasında da Seyyid İbrahim'in yazısı ve mührü bulunmaktadır³⁰. Yukarıda ifade edildiği şekilde tahrir H.

¹⁸ Güneş 2014, 226.

¹⁹ Karpat 2003.

²⁰ Ak 2014.

²¹ Ergün – Terzi 2016.

²² Özpolat 2013.

²³ Sarı – Şimşek 2016.

²⁴ Köse – Savaş 2019.

²⁵ Uğuz 2018.

²⁶ Kasarcı 2016.

²⁷ Karaca – Karacan 2019.

²⁸ Saat 2014.

²⁹ Akşit 2016.

³⁰ BOA. NFS. d. 3234, 1; BOA. NFS. d. 3235, 478-497; BOA. NFS. d. 3242, 95-96; Karaca – Karacan 2019, 21-22; Ergün – Terzi 2016, XXXVII-XXXIX.

1246 Cemziyelevvel'inde (1830 Kasım) başlanmış olup, yine defterdeki yoklama kayıtlarının tabibini yaptığımızda deftere kayıtların H. 1254 yılına kadar devam ettiği anlaşılmaktadır.

Çalışmamızda kısmen yararlandığımız başka bir defter de 3273 numaralı icmal defteridir. 23 Zilkade 1246/5 Mayıs 1831 tarihli bu defterde Hamid Sancağı'nın 20 kazası bulunmaktadır. Burada sancakta 71012 erkek nüfus kaydedilmiş olup, bu erkek nüfusun 1339'u Hoyran Kazası'nda olup tamamını Müslümanlar oluşturmuştur³¹. Yine H. 1246 tarihli olan ve 3242 numaralı defterde Hoyran Kazası'nın Akçaşar ve Yağcılar karyelerinde Elekcayan Ermeniler bulunmaktadır. Bu defter Hamid Sancağı reaya defteri olup birçok kaza yer almaktadır. Burada sadece Hoyranla ilgili yukarıdaki kayıt geçmektedir. Bu defterden de Hoyranla ilgili olan yerlerinden istifade edilmiştir³².

1840 yılına ait olan 3255 numaralı defterin başlangıç kısmında tarihine dair bir bilgiye rastlanmamıştır. Fakat defterin ilk sayfasında Karaman Eyaleti, Hamid Sancağı, Hoyran Kazası şeklinde şerh düşülmüş hatta Osmanlıca yazan bu ibarenin altına Latin harfleri ile de yazılmıştır. Defterin toplamda 112 sayfa olarak numaralandırıldığı görülmektedir. Ancak her köyden sonra 2-3 sayfa boş bırakılmıştır. Bundan dolayı çok sayıda boş sayfa bulunmaktadır. Bu defterin dijital ortama aktarılmasıyla da toplamda 38 jpg sayfasından meydana geldiği görülmüştür. Bu defterde sadece Hoyran yer almaktadır³³. 1831 sayımından kısa bir süre sonra eyalet ve sancaklarda değişikliğe gidilip yeni adlandırmalar ve bağlantılar oluşturulmuştur. Nitekim Karaman Eyaleti'nin adı Konya Eyaleti olarak değiştirilmiştir. Hamid Sancağı da Anadolu eyaletinden alınarak Konya eyaletine bağlanmıştır. Karaman eyaleti adının Konya eyaleti olarak değiştirilmesi H. 1252 yılı sonlarında (1836-1837) gerçekleştirilmiştir³⁴. 1840 sayımında yazı sitilinin değişimi, üzerinde herhangi bir yoklama kaydının bulunmayışı, 1831 sayımlı defterin üzerinde sekiz yıllık vukuat kayıtları, 3255 numaralı defterde Karaman Eyaleti ifadesinin kullanılması ve arşiv tasnifinin de bu şekilde yapılması; bu deftere ait sayımın 1840 yılına ait olduğu kanısını oluşturmuştur.

Defterlerin (NFS. d. 3235) başında kazanın ismi, devamında yerleşim yerinin adı, hane reisi ve hanede bulunan erkekler yazılmıştır. Hane reisleri yazılırken adı, şöhreti ve unvanı ve altına sinn ifadesiyle yaşı yazılmıştır. Şayet hanede, hane reisinden ayrı erkek mevcutsa; bu şahısların adları, yaşları ve hane reisine yakınlığı belirtilmiştir (Hüseyn veled-i Osman, Osman'ın karındaşı Süleyman, İmamoglu Hasan ve oğlu Halil gibi). Yazım esnasında Asakir-i Mansure'de olan varsa isimlerinin hemen üzerine yazılmış ve mansurede olanların yaşları kaydedilmemiştir. Bunun yanında yine engelli olanların durumu alil, asemm gibi ismin üstünde belirtilmiş olup askerlik yapamayacakları için bu şahısların da yaşları yazılmamıştır. Sonraki yapılan yoklama kayıtlarında var ise ölen şahsın kaydının üzeri çizilerek fevt (öldü), altına ise ölüm tarihi şerh düşülmüştür. Oğlan çocuğun dünyaya gelmesi durumunda babasının isim kaydının altına doğduğu yıl, hatta doğduğu ay itibariyle deftere kaydedilmiştir. Tüvana yani askerliğe elverişli gücü kuvveti yerinde olanlar ise isminin üzerine tüvana işareti konularak belirtilen tarih itibariyle askerliğe elverişli olduğu belirtilmiştir. Yine aynı şekilde ismin üzerine musinn (yaşlı) yazılıp yanına tarih düşülen kişinin de yazılan sene itibariyle üzerinden askerlik hizmetinin kalktığı belirtilmiştir. Defterde belirtilen bir diğer husus da göçler olmuştur. Şahısların gittiği yer reft olarak, geldiği yer de amed şeklinde yazılıp, çoğu yer tarihleri ile birlikte

³¹ BOA. NFS. d. 3273, 00005 jpg; Ergün – Terzi 2016, XXXIX.

³² BOA. NFS. d. 3242, 95-96.

³³ BOA. NFS. d. 3255, 1-112.

³⁴ Ergün – Terzi 2016, XXXVII.

yazılmıştır. Her bir köye ait defterin sonunda köyde bulunan bıyıklı sayısı, kara ve sarı sakallı sayısı, 1-16 yaşına varıncaya kadar olanların sayısı, ak ve kır sakallı ve alil olanların yekûnu ve son olarak Asakir-i Mansure'de olanların toplamları verilmiştir. En alt kısımda da toplam erkek nüfusu yazılmıştır.

1840 sayımlı defter, 1831 yazımından bazı farklılıklar göstermektedir. 1840 sayımında şahısların fiziksel özelliklerine ve boy kayıtlarına yer verilmiştir (kısa boylu, orta boylu, uzunca boylu gibi). Bunun yanında kişi ve hane sayıları tek tek ve düzenli bir şekilde yazılmış, tüvana ve fevt kayıtları ise yazılmamıştır. Köylerin sonunda da nüfus yekûnu verilmemiştir. 1831 sayımlı defterde üzerine kırmızı mürekkeple altı ayda bir yapılan yoklama kayıtlarında doğum, ölüm, askerlik gibi hususlar şerh düşülmüştür. Fakat 1840 sayımlı defterde ise bu tarzda yoklama kayıtları şeklinde bir kırmızı mürekkeple şerh düşülmelere rastlanmamıştır.

Bölge ile ilgili 1831 tarihini kapsayan genel bir çalışma vardır. “*Osmanlı Nüfus Defterlerine Göre Isparta 1831*” adlı bu çalışma Ahmet Ergün ve Mehmet Akif Terzi tarafından yapılmış olmakla birlikte, çalışmada nüfusun değerlendirilmesi Isparta genelini kapsamaktadır. Bu çalışmada 1831 yılına ait defterlerdeki bilgiler okunmuş, toplam rakamlar verilmiş, sancakla ilgili lakap ve isim dizini gösterilmiştir. Yani çok genel bir çalışma olup ayrıntılar içermemektedir. Tarafımızdan yapılan çalışmada ise bahsi geçen çalışmadan da yararlanmış olmakla birlikte 1831, 1840 ve 1847 yılı sayımları Osmanlı Arşivi’nden temin edilerek transkripti yapılmış ve sadece Hoyran Kazası’nı kapsayan bir değerlendirmede bulunulmuştur. Ayrıca Hoyran özelinde literatürde ilk defa her üç nüfus sayımı da birlikte ele alınmıştır. Yine 1831 tarihli defterdeki (NFS. d. 3235) verileri iki kategoride değerlendirmek mümkündür. Defterin ilkyazım tarihi olan H. 1246 yılına ait tahrir bilgileri, ikincisi ise H. 1247-1254 yılları arasındaki yoklama defterleri vasıtasıyla gelen ve kâtipler tarafından nüfus defterine işlenen vukuat kayıtlarıdır. Defterde sonradan ilave edilen vukuat kayıtları, ölüm, doğum, tüvana, musinn, askerlik kaydı, yer değiştirmeler gibi yeni kayıtlardır. Bizim bu çalışmamızda H. 1247-1254 tarihleri arasında kapsayan bütün kayıtlar değerlendirilmiştir. Bunun yanında defterin ilk kayıt yılı olan 1831 yılı verileri, hem bu defterden hem de 1831 tarihli icmal defterden (NFS. d. 3273) istifadeyle bazı yerlerde verilip değerlendirilmiştir. Bu özelliği ile çok kapsamlı verileri ve değerlendirmeyi içermektedir. Bütün bunların yanında Hoyran Kazası’nın yer aldığı H. 15 Safer 1263/2 Şubat 1847 tarihli icmal nüfus defteri de (NFS. d. 3276) ilk defa bizim tarafımızdan görülüp değerlendirilmiştir. Kullanılan yeni defter ve belgelerle orijinal bir çalışmadır.

Çalışmamız kapsamındaki nüfus sayım defteri sadece erkek nüfusu kapsamakta olup sayımlardaki vukuat kayıtları da dikkate alınarak kazadaki erkek nüfus üzerinden değerlendirilmiştir.

3. Hoyran Kazası Nüfusu ve Nüfus Özellikleri

3.1. Nüfusun Köyler Arasındaki Dağılımı

1831 sayımlı nüfus defterine göre Hoyran; Akçaşar, Celebdeş, Eyübler, Genceli, Kaşıkara, Kaziri, Kırkbaş, Kundanlı, Kurusarı, Mısırlı, Tokmacık ve Yağcılar köylerinden oluşmaktadır. Ayrıca Gökçeli Çiftliği vardır. 1840 sayımında ise bazı farklılıklar görülmüş olup, 1831 sayımlarında Gökçeli Çiftliği olarak kaydedilen yer, 1840 sayımlarında köy olarak zikredilmiştir (Gökçeli, defterlerde Gölçeri şeklinde de geçmektedir). 1831’deki çiftliğin tasarrufunun Yalvaç Kazası ayanı Hacı Hüseyin Ağa’da olduğu bilinmekte olup bu husus 3235 ve 3273 numaralı nüfus defterlerinde belirtilmiştir. 3235 numaralı defterde şu şekilde ifade edilmiştir: “*Yalvaç Kazası ayanı silahşöran-ı hassadan Hacı Hüseyin Ağa’nın mutasarrıf olduğu çiftlik derununda olan huddamânlarıdır*”. Çiftliğin işletimine dair defterde başka bir hususa yer verilme-

miştir³⁵.

Defterlerdeki bir diğer farklılık ise 1831 sayımlarında Kaşıkara Köyü olarak addedilen yer, 1840 sayımlarında Aşağı Kaşıkara ve Yukarı Kaşıkara olarak iki ayrı köye ayrılmıştır³⁶. Her iki yıla ait sayımlar neticesinde Hoyran Kazası'ndaki erkek nüfus, erkek nüfusun köylere ve hanelere göre dağılımı ise şöyledir:

1831 sayımında köylerdeki toplam erkek nüfus kaydı (1831-1839 yılları arası) 1451 kişiden oluşmaktadır. Kayıtın en fazla olduğu köyler; Kundanlı (269 kişi), Genceli (190 kişi), Kaşıkara (160 kişi) iken; en az kayıta sahip köyler Kaziri (25 kişi) ve Kırkbaş (34 kişi)'tir³⁷. 1831'de toplam erkek nüfus ise 1339'dur. En fazla erkek nüfus Cemaat-i Abdal ve Hayme-nişin Göçebe (276) ile Kundanlı (194), Genceli (151), Kaşıkara (118) ve Tokmacık (103) köylerindedir. En az nüfusa ise Gökçeli Çiftliği (11) ve Kaziri köyü (19) sahiptir.

1840 tarihli nüfus defteri verilerine göre Hoyran köylerinin toplam erkek nüfusu 1165 kişidir. Nüfusun en fazla olduğu köyler Kundanlı (175 kişi), Genceli (144 kişi), Yağcılar (118 kişi), Tokmacık (117 kişi) iken nüfusun en az olduğu köylerse Kaziri (34 kişi) ve Mısırlı (48 kişi) köyleridir. 1831 sayımlarında hane sayısı düzenli biçimde verilmemiş olmakla birlikte 1840 sayımında hane kayıtları düzenli bir şekilde belirtilmiştir. 1840 sayımında köylerdeki toplam hane sayısı 459'dur. En fazla hane sayısı Kundanlı (80 hane) ve Genceli (72 hane) köylerine ait iken en az haneye sahip köy ise Kaziri (13 hane)'dir³⁸.

1844 Hoyran Temettuat defteri kayıtları da tarafımızdan incelenmiştir. Buradaki hane sayılarının da 459 olduğu ve 1840 nüfus sayımındaki hane sayılarıyla aynı bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır. Tablo 1 ve Tablo 7'de hane sayıları ayrıntılı olarak gösterilmiş olup, köy hane sayılarındaki artış ve azalışlarda küçük farklılıklar olduğu görülmüştür³⁹.

Hoyran Kazası'nda (Tokmacık Köyü'nde) gayrimüslim nüfusa XV-XVI. asırlarda rastlanırken⁴⁰, 1568 yılındaki tahrirde, burada ve Yalvaç Kazası'nda gayrimüslim bulunmamaktadır⁴¹. Yukarıda bahsettiğimiz üzere 1831'de Hoyran Kazası'nda Akçaşar karyesinde Elekci Ermeniyan kaydı olup bunlarla ilgili şu kayıt düşülmüştür: "*Reaya-yı mersuman icmalde Isparta reayasına zam olunmuş*". Burada 12 nefer yer almakta olup 8 yıllık yoklama kayıtlarında 3 kişinin fevt olduğu belirtilmiştir⁴². Yine aynı tarihte Hoyran Kazası'na bağlı Yağcılar karyesinde 6 nefer Elekciyan Ermenileri olup bir kişinin fevt olduğu yazılmıştır. Bunların da Isparta reayasına zam edildikleri defterde "bu dahi" ifadesiyle belirtilmiştir⁴³. Hamid Sancağı'nda bulunan gayrimüslimlerle ilgi yapılan Yüksek Lisans tezinde de Hoyran'da bunlar haricinde gayrimüslim gösterilmemiştir⁴⁴. XIX. yüzyılın ilk yarısı ile ilgili Şeriyeye Sicillerine dayalı bir çalışmada da Hoyran ve Yalvaç'tan gelen 15 Elekci ve 37 yabancı tüccarla birlikte Isparta'ya tarh edilen cizye miktarı-

³⁵ NFS. d. 3235, 77.

³⁶ BOA. NFS. d. 3235., BOA. NFS. d. 3255.

³⁷ BOA. NFS. d. 3235. Bu nüfus ve kayıt, defterdeki bütün verileri kapsamaktadır. Sadece 1831 yılı nüfusu ise Tablo 1 ve Tablo 7'de görüldüğü üzere 1339'dır. Bu tablolardan köyler, çiftlik ve göçebeler ile kazanın nüfus dağılımı görülebilir.

³⁸ BOA. NFS. d. 3255.

³⁹ BOA. TMT. d. 1053.

⁴⁰ Karaca – Karacan 2014, 153.

⁴¹ Karaboğa – Karaca 2018, 429-444.

⁴² BOA. NFS. d 3242, 95.

⁴³ BOA. NFS. d 3242, 95.

⁴⁴ Karacan 2017, 47.

nın 16.710 gurusu olduğu belirtilmektedir⁴⁵.

Friedrich Sarre, Kaziri Köyü'nün gölün kuzey doğu kıyısında bulunduğunu ve yakınlarında bulunan haç merkezinde yer aldığını ifade ederken⁴⁶, Gerdrude Bell, 2 Mayıs 1907 tarihli günlüğünde, gölün doğu kısmında bulunan Gökçeli (Gökçeli) Köyü'nün Rum ve Müslüman nüfustan oluşan iki çiftlikli bir yer olduğunu söylemektedir⁴⁷. Bütün bu ifadeler ve bilgilerden edindiğimiz sonuç bizzat Hoyran Kazası'nda XIX. yüzyılın ilk yarısında sakin olan gayrimüslimin olmadığı ancak buradan Isparta'ya gelen ve kaydedilenlerin bulunduğudır.

Köyler (1831)	Erkek Nüfus (1831) ⁴⁸	Erkek Nüfus Kayıtları (1831-1839)	Köyler (1840)	Toplam Erkek Nüfus (1840)	Hane Sayısı (1840)	Temettuat Defterine Göre Hane Sayısı (1845)
Akçaşar	68	97	Akçaşar Karyesi	59	27	32
Celebdeş	61	85	Celebdeş Karyesi	49	18	19
Eyübler	66	92	Eyübler Karyesi	78	27	24
Genceli	151	190	Genceli Karyesi	144	72	62
Gökçeli Çiftliği	11	25	Gökçeli	74	25	20
Kaziri	19	25	Kaziri Karyesi	34	13	13
Kırkbaş	28	34	Kırkbaş Karyesi	52	22	23
Kundanlı	194	269	Kundanlı Karyesi	175	80	71
Kurusarı	69	107	Kurusarı Karyesi	91	33	34
Mısırlı	56	77	Mısırlı Karyesi	48	21	21
Tokmacık	103	140	Tokmacık Karyesi	117	40	46
Yağcılar	98	150	Yağcılar Karyesi	118	40	44
Kaşıkkara	118	160	Aşağı Kaşıkkara Karyesi	56	19	30
			Yukarı Kaşıkkara Karyesi	70	22	
			Akçaviran*	-	-	20
Cemaat-i Abdal ve Haymenişin Göçebe	276					
Toplam	1339 ⁴⁹	1451 ⁵⁰	Toplam	1165	459	459

*Akçaviran adı ile verilen karyeye temettuat defterlerinde rastlanırken nüfus defterlerinde ise bu köyün ismi zikredilmemiştir.

Tablo 1. XIX. Yüzyılda Hoyran Köylerinin Nüfus ve Hane Sayıları

⁴⁵ Gökçe 2016, 157.

⁴⁶ Sarre 1998, 177.

⁴⁷ Bell 1907.

⁴⁸ BOA. NFS. d. 3273, 00005.jpg.

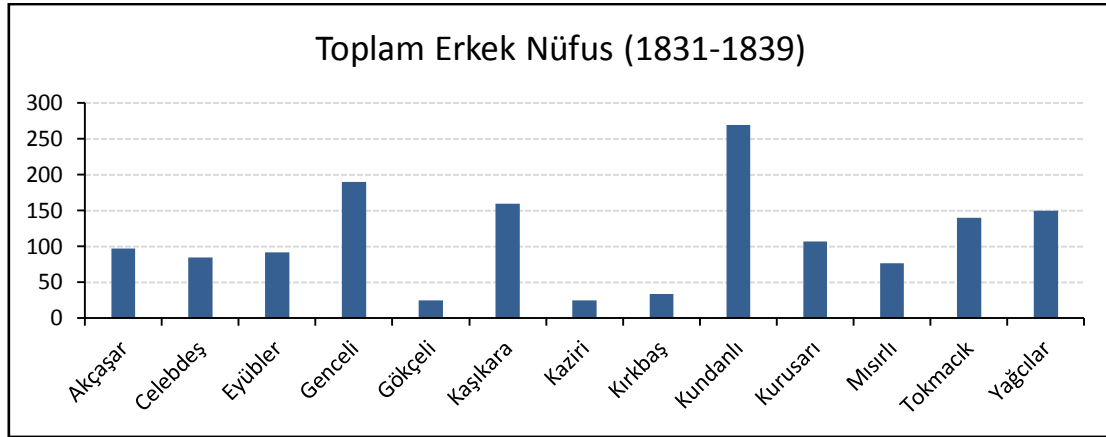
⁴⁹ Buradaki 1339 erkek nüfusun haricinde 19 kişi de Asakir-i Mansure'dedir. Bk. Tablo'7 ve NFS. d. 3273.

⁵⁰ Buradaki 1451 rakamı defterdeki 8 yıllık kayıtları içermektedir. 1831 yılı nüfusu ayrıntılı olarak tablo 7'de görülmekte olup toplam erkek nüfus 1339'dur. Bunların haricinde 19 kişi de Asakir-i Mansure'dedir.

Köylerdeki toplam nüfus sayısında 1840 sayımında, 1831 sayımına nazaran bir düşüş yaşansa da Gökçeli ve Kaziri Köyleri nüfusları bu genellemenin aksine artış göstermiştir. Toplam nüfusun düşüşünde 1840 tarihinde Cemaat-i Abdal ve Hayme-nişin Göçebe kayıtlarının olmamasıdır. Normal şartlarda nüfusun, çoğu köyde arttığı görülmektedir. 1831 sayımında toplamda 11 kişi olan Gökçeli Çiftliği nüfusu, 1840 sayımında köye dönüşüp 74'e yükselmiş; Kaziri Köyü ise 19 kişiden 34'e çıkmıştır. Yine Tokmacık köyü 103'den 117'ye çıkmıştır. Buna karşılık Kaşıkara, Akçaşar, Celebdeş ve Genceli gibi bazı köylerin nüfusunda azalmalar vardır. Bu köylerin nüfusundaki değişikliklerin sebepleri net olarak bilinmese de Böcüzade Süleyman Sami Efendi'nin Isparta Tarihi adlı eserinde Genceli ve Kaziri köylerinin Hoyran Gölü kıyısında kurulduğu, Genceli'de çok defa göl suyunun köy içlerine kadar yayılmasından ötürü sıtma ve hastalıklı insan sayısının oldukça fazla olduğuna dikkat çekmiştir. Hatta göl kıyısında yaşayan nüfus zaman zaman yüksek alanlara göç etmek durumunda kalmıştır. Bu durum doğal çevre ile insan etkileşimini ve insanın doğal ortamın izin verdiği alanlarda yaşamını sürdürdürebildiğini ortaya koymuş; nüfusun bir bölgede artış ve azalması ile doğal ortam arasındaki ilişkiyi açıklamıştır⁵¹. Yine bu azalışta 1831'de olan Abdal ve Hayme-nişin göçebelilerin yer değiştirmiş olmasının etkisi olmuş olmalıdır.

H. 15 Safer 1263/2 Şubat 1847 tarihli icmal nüfus defterinde (NFS. d. 3276) Hamid Sancağı'nın diğer kazaları ile birlikte Hoyran Kazası ile ilgili de bilgi verilmiştir. Buna göre, "yerliden olup ticaretle mahalli aharda bulunan 4 tüvana ve 1 müsinn" vardır. Bunların haricinde kazada yer alan kayıtlı erkek nüfus şu şekildedir. Tüvana 495 köylerde ve 16 Abdallarda olmak üzere toplam 511'dir. Sıbyan 442 köylerde, 11'i Abdallarda olmak üzere toplam 453'dir. Müsinn ise 220 köylerde, 4 de Abdallarda olmak üzere toplam 224'dür. Ayrıca köy ahalisinden 58 nizamiye, 1 de süvari kaydedilmiştir. Bu verilerin hepsini topladığımızda 1247 erkek nefer yapmaktadır. Bu rakamlardan da görüldüğü üzere 1847'de burada ticaret dolayısıyla dışarda olan yerliler haricinde 1247 erkek nüfus vardır. Bu da bize kaza nüfusunun geçirdiği süreci göstermektedir. Buna göre toplam erkek nüfusta, 1831'den 1847 yılına dalgalanmaların olduğu gözlenmektedir. Diğer kazalarda gayrimüslimler olmakla birlikte Hoyran'da bu tarihte kaydedilmemiştir⁵².

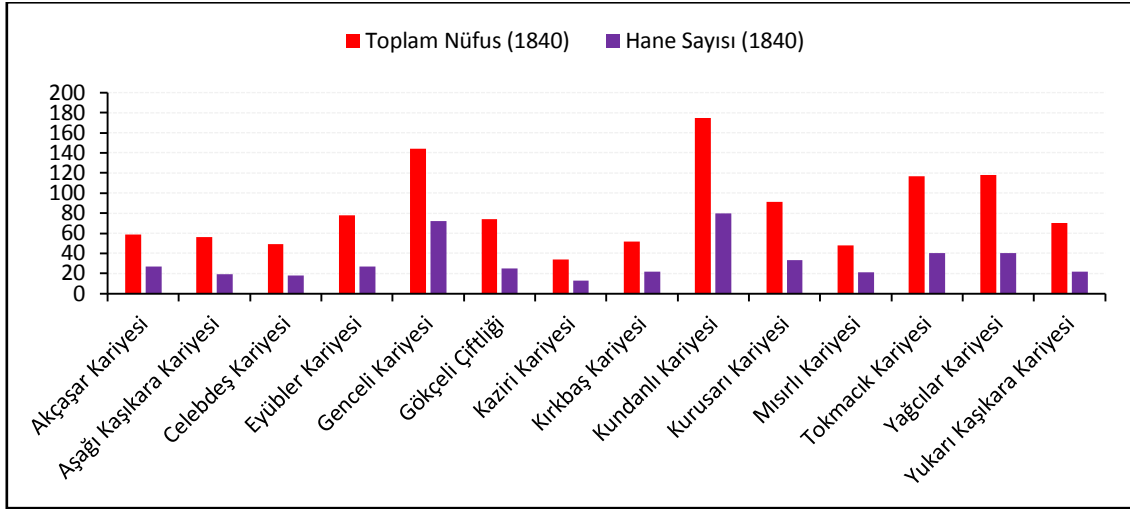

Grafik 1. 1831 Nüfus Defterine Göre Hoyran Köylerinin Erkek Nüfus Sayıları⁵³

⁵¹ Tümertekin 1994; Gümüşçü 2001.

⁵² BOA. NFS. d. 3276, jpg 00001-00006.

⁵³ 1831 defterindeki kayıtlar, 1831-1839 tarihleri arasını içermektedir.

Grafik 2. 1840 Nüfus Sayımına Göre Hoyran Köylerinin Nüfus ve Hane Sayıları

3.2. Nüfusun Yaşa Göre Dağılımı

Osmanlı Devleti'nde Müslüman erkekler üretken oldukları dönemde askerlik hizmeti münasebetiyle evlenip yerleşik hayata geçmemişlerdir. Çalışmamızda erkek nüfusun yaşlara göre dağılımı 1 yaşından başlamak üzere 10'ar yıllık devrelere ayrılarak kategorize edilmiştir. Buna ek olarak salgın hastalıkların yaygınlığı, savaş, açlık ve bunların getirdiği ekonomik çıkmazlar nüfusun büyüme hızını düşürmüştür⁵⁴. Nitekim Hoyran Kazası'nda 1831'den 1840'a yapılan nüfus sayımlarından elde ettiğimiz veriler bu görüşü destekler niteliktedir.

Köyler/ Yaş Grupları	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61+	Toplam
Kundanlı Karyesi	61	42	30	19	21	7	12	192
Genceli Karyesi	45	34	31	21	6	7	6	150
Kaziri Karyesi	5	8	2	3	0	1	0	19
Kaşıkara Karyesi	42	23	22	13	9	3	7	119
Gökçeli Çiftliği	10	3	4	0	3	1	1	22
Akçaşar Karyesi	30	16	10	6	3	2	2	69
Kurusarı Karyesi	25	11	14	6	2	2	6	66
Tokmacık Karyesi	39	17	16	13	7	3	5	100
Eyübler Karyesi	29	11	12	5	4	3	2	66
Celebdeş Karyesi	33	9	6	6	4	3	2	63
Kırkbaş Karyesi	5	7	6	1	0	4	1	24
Mısırlı Karyesi	17	11	7	7	5	5	4	56
Yağcılar Karyesi	40	11	15	8	8	9	5	96
Toplam	381	203	175	108	72	50	53	1042

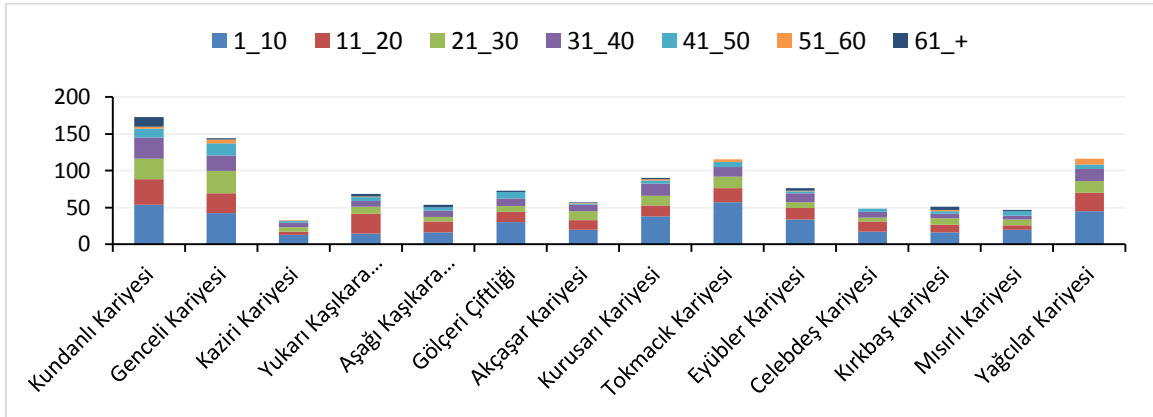
Tablo 2. 1831 Tarihli Nüfus Sayımına Göre Hoyran Köylerinde Yaş Gruplarının Dağılımı⁵⁵

⁵⁴ Karpat 2003.

⁵⁵ 1831 defterindeki kayıtlar, 1831-1839 tarihleri arasında içermektedir.

Köyler/ Yaş Grupları	1-10	11-20	21-30	31-40	41-50	51-60	61-+	Toplam
Kundanlı Karyesi	54	34	28	29	12	3	13	173
Genceli Karyesi	42	27	31	21	16	5	2	144
Kaziri Karyesi	13	4	6	6	3	1	0	33
Yukarı Kaşıkara Karyesi	14	27	10	8	5	1	3	68
Aşağı Kaşıkara Karyesi	16	15	6	9	4	0	4	54
Gökçeli Karyesi	30	14	8	10	9	0	2	73
Akçaşar Karyesi	20	13	12	9	1	1	1	57
Kurusarı Karyesi	38	15	13	16	5	1	2	90
Tokmacık Karyesi	57	19	16	13	7	3	0	115
Eyübler Karyesi	34	15	8	12	3	1	3	76
Celebdeş Karyesi	17	14	5	8	4	0	0	48
Kırkbaş Karyesi	16	11	8	6	4	2	4	51
Mısırlı Karyesi	20	6	8	5	6	0	2	47
Yağcılar Karyesi	45	25	16	16	6	8	0	116
Toplam	416	239	175	168	85	26	36	1145

Tablo 3. 1840 tarihli Nüfus Sayımına Göre Hoyran Köylerinde Yaş Gruplarının Dağılımı

Grafik 3. 1840 tarihli Nüfus Sayımına Göre Hoyran Köylerinde Yaş Gruplarının Dağılımı

1831 defterindeki ve 1840 tarihindeki yaş guruplarının dağılımını mukayese ettiğimizde her iki defterde de 1-10 yaş arası nüfusun diğer guruplara nazaran daha fazla olduğunu özellikle bu guruptaki nüfusun Kundanlı Köyü'nde daha fazla olduğunu görmekteyiz. Her iki tarihli defterde de yaş aralıklarında düzenli diyebileceğimiz bir azalma söz konusuysen 51-60 yaş aralığına gelindiğinde 60 yaş ve üzeri guruptan daha az kişi sayısına rastlanmıştır. Çalışmamızın doğum ve ölüm oranları kısmında da belirteceğimiz üzere 51-60 yaş aralığında ölenlerin sayısının daha fazla olduğunu görmekteyiz. Bunun yanında her iki defterde de bazı yaşlardan hiç kimsenin kaydı bulunmamaktadır. Karşılaştığımız diğer bir husus da 1840 sayımlarında 75 yaşının üstünde herhangi bir kişiye rastlanmazken 1831 tarihli sayımda 80, 85, 90 ve hatta 110 yaşında sayıları oldukça az olsa da birkaç kişinin bulunduğu görülmüştür.

3.3. 1831 ve 1840 Yılları Doğum, Ölüm ve Nüfus Değişimleri

1831 sayımından sonra yapılan yoklama kayıtlarında 1840 yılına kadar geçen sürede doğan ve ölen erkek

nüfus vukuatının gerçekleştiği tarih ile birlikte kaydedilmiştir. 3235 numaralı bu defterdeki veriler kapsamında, 1831 ile 1840 arasındaki her yılın doğum ve ölüm sayıları bulunmuş ve nüfus artış/azalışı hesaplanmıştır. Her bir köy için hesaplanan nüfus artış/azalış miktarları 1831 yılından itibaren her yıl için ayrı ayrı eklenerek 1831-1840 arasındaki her yılın nüfus miktarlarına erişilmiştir. Köylere göre elde edilen nüfus miktarları sadece doğum ve ölüm sayılarına bağlı doğal nüfus değişimine göre olup, göçlere bağlı nüfus değişimini içermemektedir.

1831 nüfus verilerine göre köylerin nüfusu 19 (Kaziri Köyü) ile 194 (Kundanlı Köyü) arasında değişmekte olup doğum ve ölüm sayılarının köylere göre dağılımı köylerin nüfus büyüklüğü ile uyumlu bir gidiş sergilemektedir. Bununla birlikte köylerin yıl yıl gerek doğum gerekse ölüm sayılarındaki değişim çok fazladır. Dolayısıyla nüfus artış/azalış değerleri yıllar arasında önemli farklılıklar göstermektedir. Nitekim 1832-1839 arasında yıllara göre değişen boyutlarda artan nüfus 1839 tarihinde doğanlar ölenlerden çıkarıldığında 94 kişi azalmıştır. 1832-1839 arasında 6 köyde (Genceli, Gökçeli, Kaşıkara, Kundanlı ve Mısırlı) nüfus azalmıştır. Buna karşın Yağcılar, Tokmacık ve Eyüpler köyleri nüfusu en fazla artışla dikkat çeken köyler olmuştur. 1839 tarihinde Gökçeli ve Kaziri köyleri dışında tüm köylerde nüfus azalmış, bu iki köyde ise nüfus miktarı değişmemiştir. Zira bu yılda tüm köylerde 39 doğuma karşılık 133 ölüm gerçekleşmiştir. Köylerdeki nüfusunun yıllara göre değişiminde doğum sayılarından ziyade ölüm sayılarındaki ciddi iniş-çıkışlar belirleyici olmuştur. 1831-1839 arasında tüm köylerde ancak 37 kişi artmıştır. Oysa 1832-1838 arasında 137 kişi artarken 1839 yılında 94 kişinin azalması, söz konusu dönemde nüfus artışını düşürmüştür⁵⁶.

KÖYLER	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	Toplam
Akçaşar	2	4	8	1	1	3	1	5	25
Celebdeş	3	4	4	3	1	3	1	1	20
Eyübler	3	3	1	8	1	2	3	4	25
Genceli	1	5	5	6	2	9	2	5	35
Gökçeli Ç.	1	0	0	2	0	0	0	0	3
Kaşıkara	4	0	10	8	1	6	1	7	37
Kaziri	2	0	1	0	0	2	0	0	5
Kırkbaş	2	0	2	0	0	2	0	3	9
Kundanlı	8	10	10	6	6	18	6	6	70
Kurusarı	5	2	8		2	2	9	1	29
Mısırlı	2	1	4	3	2	1	1	2	16
Tokmacık	7	3	3	11	6	6	1	1	38
Yağcılar	6	3	10	5	4	9	7	4	48
Toplam	46	35	66	53	26	63	32	39	360

Tablo 4. Hoyran Köylerinde 1831 Nüfus Defterine Göre Doğum Sayıları (1247-1254)

KÖYLER	1247	1248	1249	1250	1251	1252	1253	1254	Toplam
Akçaşar	2	4	3	2	1	1	1	10	24
Celebdeş	3	0	0	0	0	2	0	12	17

⁵⁶ BOA. NFS. d. 3235., BOA. NFS. d. 3255.

Eyübler	0	1	1	1	0	2	0	5	10
Genceli	0	2	7	10	7	11	5	8	50
Gökçeli Ç.	3	2	1	0	0	0	0	0	6
Kaşıkkara	2	0	2	1	3	6	10	18	42
Kazeri	0	1	1	0	0	4	0	0	6
Kırkbaş	0	0	0	0	0	0	0	6	6
Kundanlı	7	5	3	1	0	12	2	46	76
Kurusarı	5	0	2	3	0	1	0	5	16
Mısırlı	1	0	1	3	3	4	1	13	26
Tokmacık	4	0	3	6	1	2	1	3	20
Yağcılar	5	2	3	2	1	1	3	7	24
Toplam	32	17	27	29	16	46	23	133	323

Tablo 5. Hoyran Köylerinde 1831 Nüfus Defterine Göre Ölüm Sayıları (1247-1254)

3.4. Hoyran Köylerinin Tüvana, Sabi ve Müsinn Nüfusu

Nüfus defterlerinin yazımında esas gaye askere alınacak nüfusu belirlemek olduğundan nüfusun özellikleri defterlerde belirtilmiştir. Defterde belirtilen özelliklerden birisi tüvana'dır. Tüvana güçlü, kuvvetli anlamına gelmektedir⁵⁷. Defterde kastedilen manasıyla tüvana ergenlik çağına kadar olan erkek çocuk nüfusunu belirtmektedir. 1831 sayımı defterde tüvana kaydına yer verilirken 1840 sayımı defterlerde tüvana kaydına rastlanmamaktadır.

1831 sayımlarında Hoyran Kazası köylerinde toplam tüvana nüfusu 207 kişidir. Tabloda köylerin tüvana nüfusu ayrı ayrı gösterilmekle birlikte; en fazla tüvana nüfusu 34 kişi ile Kundanlı Köyü iken, en az tüvana nüfusu Kaziri (2 kişi) ve Kırkbaş (3 kişi) köylerine aittir⁵⁸. İcmal defteri verilerine göre ise Hoyran Kazası genelinde 589 tüvana, 474 sabi, 276 müsinn (ihtiyar, düşkün) kaydı bulunmaktadır⁵⁹. İcmal defterlerinde sayıların farklı çıkmasının sebebi mufassal defterde yer almayan Cemaat-i Abdal ve Hayme-nişin göçebenin burada kaydedilmiş olmasıdır. İcmal defterde müsinn de yazılmıştır. Müsinn, yaşlı, geçkin, kocamış, ihtiyar anlamına gelmektedir⁶⁰. 3273 numaralı deftere göre kazada 276 müsinn vardır. En az 5 sayı ile Kaziri köyü ve Gökçeli Çiftliğinde bulunurken en fazla ise Cemaat-i Abdal ve Hayme-nişin göçebe (62) ile Kundanlı karyesinde (44) yer almaktadır⁶¹. Yine icmal defterde 474 sabi bulunmaktadır. Sabi, henüz memeden kesilmemiş erkek çocuk, üç yaşını tamamlamayan erkek çocuk anlamındadır⁶². Kazada en az Gökçeli Çiftliği (4) ve Kaziri köyünde (5) yer almaktadır. En fazla ise Cemaat-i Abdal ve Hayme-nişin göçebe (92) ve Kundanlı (63) köyünde kaydedilmiştir. Görüldüğü üzere sayıların az veya çok olması köy nüfusuyla doğru orantılıdır⁶³.

⁵⁷ Sami 2017, 447.

⁵⁸ BOA. NFS. d. 3255.

⁵⁹ BOA. NFS. d. 3273.

⁶⁰ Devellioğlu 2007, 741.

⁶¹ BOA. NFS. d. 3273, 00005.

⁶² Devellioğlu 2007, 905.

⁶³ BOA. NFS. d. 3273.

1831 Tüvana Kaydı	
Akçaşar Karyesi	15
Kaşıkara Karyesi	21
Celebdeş Karyesi	16
Eyübler Karyesi	17
Genceli Karyesi	18
Gökçeli Çiftliği	11
Kaziri Karyesi	2
Kırkbaş Karyesi	3
Kundanlı Karyesi	34
Kurusarı Karyesi	16
Mısırlı Karyesi	7
Tokmacık Karyesi	23
Yağcılar Karyesi	24
Toplam	207

Tablo 6. Hoyran Köylerinde 1831 Nüfus Sayımına Göre Tüvana Kaydı (NFS. d. 3255)

Karye, Çiftlik ve Göçebe	Tüvana	Sabi	Müsinn	Yekün
Tokmacık Karyesi	42	41	20	103
Akçaşar Karyesi	29	26	13	68
Kurusarı Karyesi	30	26	13	69
Eyübler Karyesi	26	30	10	66
Yağcılar Karyesi	32	42	24	98
Celebdeş Karyesi	18	32	11	61
Kırkbaş Karyesi	14	6	8	28
Mısırlı Karyesi	24	18	14	56
Kaziri Karyesi	9	5	5	19
Kundanlı Karyesi	87	63	44	194
Kaşıkara Karyesi	53	43	22	118
Genceli Karyesi	80	46	25	151
Gökçeli Çiftliği	2	4	5	11
Yekün kurahâ	446	382	214	1042 ⁶⁴
Cemaat-i Abdal ve Hayme-nişin Göçebe	143	92	62	276
Toplam	589	474	276	1339

Tablo 7. 1831 Tarihli 3273 Numaralı İcmal Defterine Göre Hoyran Kazası Tüvana, Sabi ve Müsinn Kayıtları

⁶⁴ Yekün 19 kişi Asâkir-i Mansure'dedir. Bunlarla kurahânın toplamı 1061 kişi etmektedir. Ancak defterde 1060 kaydedilmiştir. Genel yekün da askerdeki 19 kişiyi eklersek 1358 yapmaktadır.

4. Hoyran'da Şahıs İsimleri ve Lakaplar

4.1. İsimler

Türklerin İslamlaşması sürecinde Türkçe isimlerin yanında Arapça isimler de kullanılmaya başlanmıştır. Özellikle 16. yüzyıldan itibaren Arapça isimlerin daha yaygın olarak kullanıldığı görülmüştür⁶⁵. Çalıştığımız 1831 ve 1840 sayımlı Hoyran nüfus defteri de bu görüşü destekler niteliktedir.

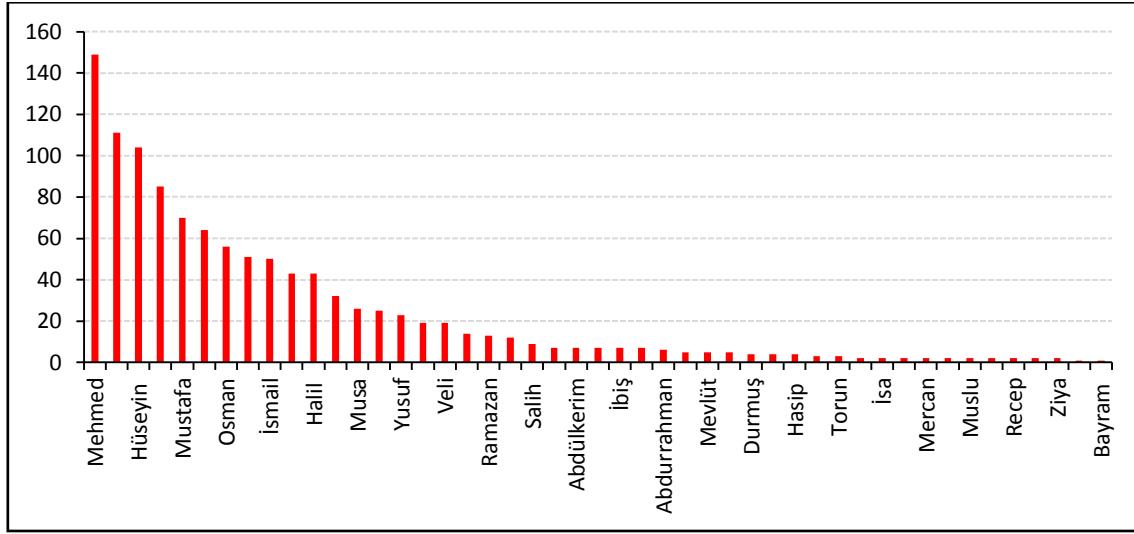
İsimlerin değerlendirilmesinde 1831 ve 1840 sayımları birlikte ele alınmıştır. Hoyran Kazası köylerinde 64 farklı ismin kullanıldığı görülmekle birlikte en yaygın olarak kullanılan isimler Mehmed (104), Ali (111), Hüseyin (104) Hasan (85), Mustafa (70), İbrahim (64), Osman (56), Süleyman (51), İsmail (50), Ahmed (50), Halil (43) ve Abdullah (32)'tir. Alışlagelen isimlerin yanında birkaç adet Muslu, İbiş, Mercan, Mesel, Torun, Satılmış ve Kalender gibi isimler de tercih edilmiştir. Oluşturmuş olduğumuz isimler tablosunda kullanılan diğer isimler ve sayıları ile ilgili ayrıntılı bilgiler verilmiştir⁶⁶. Bu isimlerin yaygın olarak kullanılması halkın dini hassasiyetlerinin yanı sıra dedelerin ve babaların isimlerini yeni doğan çocuklara verme geleneğidir diyebiliriz.

İsimler	Sayı	İsimler	Sayı	İsimler	Sayı	İsimler	Sayı
Mehmed	149	Veli	19	Hasip	4	Memiş	1
Ali	111	Bekir	14	Torun	3	Mesel	1
Hüseyin	104	Ramazan	13	Abdülrahim	3	Muzaffer	1
Hasan	85	İlyas	12	Arif	2	Mümin	1
Mustafa	70	Salih	9	İsa	2	Nuri	1
İbrahim	64	Abdülkadir	7	İslam	2	Oruç	1
Osman	56	Abdülkerim	7	Mercan	2	Sefer	1
Süleyman	51	Hızır	7	Murad	2	Seyid	1
İsmail	50	İbiş	7	Muslu	2	Şakir	1
Ahmed	43	Yakub	7	Nebi	2	Şerif	1
Halil	43	Abdurrahman	6	Recep	2	Talip	1
Abdullah	32	Habib	5	Satılmış	2	Yahya	1
Musa	26	Mevlüt	5	Ziya	2	Fettah	1
Ömer	25	Murtaza	5	Abdi	1	Hakkı	1
Yusuf	23	Durmuş	4	Bayram	1	Kalender	1
Mahmud	19	Eyüp	4	Cafer	1	Toplam	951

Tablo 8. 1840 Nüfus Sayımına Göre Hoyran Köylerinde Kullanılan İsimler

⁶⁵ Kütükoğlu 2010, 79.

⁶⁶ BOA. NFS. d. 3235; BOA. NFS. d. 3255.

Grafik 4. 1840 Nüfus Sayımına Göre Hoyran Köylerinde Kullanılan İsimler

4.2. Lâkaplar

Lakap, Divan-ı Lügati't Türk'te "ad takmak" manasına gelmekte olup, eski bir Türk geleneğidir. Bu gelenekte, çocuklar belli bir yaşa gelip kahramanlık göstermedikçe lakap verilmezdi. Orta Asya Türk devlet geleneğinde ad yanında lakap geleneği de vardı⁶⁷. Sahip olduğumuz bu gelenek kısmen de olsa güzüme kadar devam edegelmiştir. 1936 yılında Soyadı Kanunu'nun kabulüne kadar insanların karakterleri, şöhretleri, sülale isimleri, uğraşları ve fiziksel özellikleri gibi hususlar dikkate alınarak lakaplarıyla anılmış, tanınmış ve nüfus defteri, temettuat defteri gibi resmi kayıtlarda da lakaplarıyla kaydedilmiştir. Günümüzde de aslında Anadolu'nun köy ve kasabalarında insanlar soyadlarından ziyade lakapları ve sülale isimleri ile tanınır durumdadır.

Çalışmış olduğumuz nüfus defterlerinde lakapların ekseriyeti isme göre (Ömeroğlu, Mehmedoğlu, Alioğlu, Balioğlu gibi) verilmiştir. İsme göre kullanılan lakapların yanı sıra uğraşına göre (Hatiboğlu, İmamoğlu, Kahvecioğlu, Kendircioğlu, Demirci, Çiftçi, Çoban gibi), engel durumlarına ve fiziki özelliklerine göre (Deli Mehmed, Topaloğlu, Kılıbıkoğlu, Kanburoğlu, Köseoğlu, Çolakoğlu, Kelhüseyinoğlu gibi), geldiği yer ya da şehre göre (Mısırlıoğlu, Hoyranlıoğlu, Havranlıoğlu gibi), dini lakaplara göre (Hacı, Molla gibi) askeri unvana göre (Bölükbaşıoğlu, Onbaşıoğlu), eşya ve hayvan isimlerine göre (Tığcıoğlu, Postoğlu Çulluoğlu, Çukadaroğlu, Gemgioğlu, İplioğlu, Sülukoğlu gibi) ve herhangi bir sınıflamaya tabi tutamadığımız muhtemelen yöresel ifadeler olan Maçı, Tilmiz, Kırmık ve Selek gibi lakaplar kullanılmıştır. Sınıflamaya çalışarak verdiğimiz lakapların kaza genelinde kullanılanları her lakabın bir defa yazılması şeklinde, Tablo 8'de köylere ve yıllara göre verilmiştir⁶⁸.

⁶⁷ Bozkurt 2003, 66.

⁶⁸ BOA. NFS. d. 3235., BOA. NFS. d. 3255.

Köyler					
Kundanlı	Abdioğlu	Hasanoğlu	Medikoğlu	Abdioğlu	
	Ahmedoğlu	Hatiboğlu	Mehmedinoğlu	Arapalioğlu	Oruçoğlu
	Alioğlu	Haviranlıoğlu	Mehmedoğlu	Çatanoğlu	Ömeroğlu
	Arifoğlu	Hızıroğlu	Mevludoğlu	Çıplakoğlu	Ömeroğlu
	Birinci Mehmedoğlu	İbrahimoğlu	Mollavelioğlu	Emiroğlu	Ramazanoğlu
	Bölükbaşoğlu	İkinci Mehmedoğlu	Musaoğlu	Emirsalihoğlu	Selekoğlu
	Cihanoğlu	İsmailoğlu	Mustafaoğlu	Emirsalihoğlu	Topaloğlu
	Çakaloğlu	Karaalioğlu	Osmanoğlu	Hacialioğlu	
	Çıplakoğlu	Karahasanoğlu	Ölmezoğlu	Hatiboğlu	
	Danakadiroğlu	Kararsızoğlu	Ömeroğlu	Hızıroğlu	
	Delihaliloğlu	Karasüleymanoğlu	Ömeroğlu	Hoyranlıoğlu	
	Deliisaοğlu	Kelailoğlu	Paşaoğlu	Karamustafaoğlu	
	Delimehmedoğlu	Kılbıykoğlu	Ramazanoğlu	Karamustafaoğlu	
	Ebubekiroğlu	Kırmıkoğlu	Sarıkülahoğlu	Karaoğlanoğlu	
	Gödüncüoğlu	Kocamehmedoğlu	Satılmışoğlu	Kılbıykoğlu	
	Gökmenoğlu	Kocaoğlanoğlu	Süleymanoğlu	Kılbıykoğlu	
	Gülleroğlu	Kösekadıroğlu	Sülukoğlu	Kocaayanοğlu	
	Hacialioğlu	Kuruömeroğlu	Topaloğlu	Kocaosmanoğlu	
	Hacıhüseyinoğlu	Mahmudnoğlu	Ümmetoğlu	Kürkçüoğlu	
	Hacıoğlu	Mahmudoğlu	Yusufοğlu	Mollavelioğlu	
Haliloğlu	Mahmudunoğlu	Muradoğlu	Onbaşoğlu		

Köyler					
Gençali	Köşdenoğlu	Hüseyinoğlu	Mollamusaο- lu	Acemoğlu	Kalınalioğlu
	Abdiloğlu	İmamoğlu	Muharremoğlu	Ahmedoğlu	Kapusuzoğlu
	Acemoğlu	İsaoğlu	Muradoğlu	Arapoğlu	Karayılanοğlu
	Ayanoğlu	Kadioğlu	Musaoğlu	Ayanoğlu	Karayılanοğlu
	Balioğlu	Kadiroğlu	Mustafaoğlu	Baloğlu	Keloğlu
	Bekiroğlu	Kapucuoğlu	Nebioğlu	Behramoğlu	Kıratioğlu
	Berberhüseyinoğlu	Kapusuzoğlu	Osmanoğlu	Bekiroğlu	Kocaahmedoğlu
	Cinalioğlu	Karamustafaoğlu	Pehlivanοğlu	Berberoğlu	Maraşioğlu
	Çakıroğlu	Kararsızoğlu	Porsunoğlu	Cabbaroğlu	Mollamusaοğlu
	Çayıroğlu	Karayılanοğlu	Seferοğlu	Cabbaroğlu	Muratoğlu
	Delhalioğlu	Kıratoğlu	Softaoğlu	Cabbaroğlu	Mümminoğlu
	Erseoğlu	Kösdenoğlu	Söylemezoğlu	Coşaroğlu	Nebioğlu
	Hacialioğlu	Kulakoğlu	Şekerbeyoğlu	Çaloğlu	Osmanoğlu
	Hacıosmanefendioğlu	Kulakoğlubiş	Tekelioğlu	Ganioğlu	Pehlivanοğlu
	Hacıseferοğlu	Kurualioğlu	Uzunoğlu	Gazioğlu	Seferοğlu
	Haciveliοğlu	Maraşioğlu	Yusufοğlu	Hacıseferοğlu	Serhatoğlu
	Hafızmehmedoğlu	Mehmedoğlu	Hızıroğlu	Hacitekelioğlu	Söylemezoğlu
	Haliloğlu	Mollaismailoğlu	Hüseyinalioğlu	Haliloğlu	Torunoğlu

	Yusufoğlu				
Gaziri	Alioğlu	Kadioğlu	Hatiboğlu	Berberoğlu	Karahüseyinoğlu
	Karahüseyinoğlu	Köseömeroğlu	Ömeroğlu	Gazioğlu	Mercanoğlu
Yukarı Kaşıkara	Abdiloğlu	İsmailoğlu	Musluoğlu	Ayasoğlu	
	Ahmedoğlu	Kantarcıoğlu	Mustafaoğlu	Bacaksızoğlu	
	Alioğlu	Karabacakoğlu	Osmanoğlu	Bölükbaşoğlu	
	Çulluoğlu	Karahacioğlu	Sarıbekiroğlu	Çulluoğlu	
	Fışcıoğlu	Kocamusaoğlu	Şehirlioğlu	Hamoğlu	
	Hasanoğlu	Köseoğlu	Tıgıcioğlu		
	Hüseyinoğlu	Mahmudoğlu	Tilmizoğlu		
	Hüsamoğlu	Mehmedalioğlu	Topaloğlu		
	İbrahimioğlu	Mestanoğlu	Vezirioğlu		
	İlyasoğlu	Mollahüseyinoğlu	Yunusoğlu		
	İmamoğlu	Mollavelioğlu	Yusufoğlu		
İshakoğlu	Musaoğlu				
Aşağı Kaşıkara	Musluoğlu	Topaloğlu			
Gökçeli	Alataoğlu	İplioğlu	Kazgancioğlu	Karabekiroğlu	
	Hasanoğlu	Karabekiroğlu	Kabakoğlu		
	İlyasoğlu	Karaismailoğlu			
Akçaşar	Adıgöksümoğlu	İbarhimoğlu	Macıoğlu	Aşikaroğlu	
	Alioğlu	İbrahimioğlu	Mehmedoğlu	Cabbaroğlu	
	Aşkaroğlu	İlahioğlu	Mehmedoğlu	Emiroğlu	
	Cevizoğlu	İlyasoğlu	Mendioğlu	Mısırlıoğlu	
	Cinalioğlu	İsmailoğlu	Mısırlıoğlu	Kelhüseyinoğlu	
	Çobanoğlu	Kadiömeroğlu	Mustafaoğlu		
	Emircanoğlu	Kahvecioğlu	Müminoğlu		
	Emircanoğlu	Karabekiroğlu	Osmanoğlu		
	Fazıoğlu	Karakaşoğlu	Satılmışoğlu		
	Fitikoğlu	Kelhüseyinoğlu	Şıkşıkioğlu		
	Hadımoğlu	Kopuroğlu	Velioğlu		
Hüseyinoğlu	Kuruhmedoğlu				

Köyler					
Kurusarı	Abdurrahmanoğlu	İsaoğlu	Kürtoğlu	Bekiroğlu	
	Ahmedoğlu	İsmailoğlu	Mehmedoğlu	Bölükbaşı	
	Alioğlu	Karahasanoğlu	Osmanoğlu	İmamoğlu	
	Bekirkarlıoğlu	Karasüleymanoğlu	Tenbeloğlu	Köseoğlu	
	Deliibişoğlu	Kazaklıoğlu	Topalalioğlu	Tıfilioğlu	
	Deliosmanoğlu	Kelmusaoğlu	Ürkekoğlu	Tonbuloğlu	
	Ebubekiroğlu	Köseahmedoğlu	Velioğlu	Ürkekoğlu	
	İbişoğlu	Köseoğlu			
	Araboğlu	Haliloğlu	Mahmudoğlu	Abdioğlu	İmamoğlu
	Azkinioğlu	İmamoğlu	Murtazaoğlu	Araboğlu	Kanburoğlu

Tokmacık	Çepnioğlu	Kanburoğlu	Musaoğlu	Çolakalioglu	Karavelioglu
	Çukadaroglu	Kapucuoglu	Nasreddinoglu	Çukadar	Kocayikoglu
	Dahinoglu	Karahasanoglu	Nogoyoglu	Emiroglu	Nasirelleroğlu
	Dikoglu	Karavelioglu	Osmanoglu	Gircioglu	
	Fettahoglu	Kazirlioglu	Postluoglu	Haciloglu	
	Göcenoglu	Kocabiyikoglu			
	Haciloglu	Kocahasanoglu			
Eyübler	Ahmedoglu	Hamzaoglu	Karavelioglu	Gazioglu	Çakaloglu
	Çakaloglu	Hasanoglu	Kıboğlu	Kazmaoglu	Yörükoglu
	Çuraoglu	Hüseyinoglu	Mehmedoglu	Gazioglu	Dergahlioglu
	Delialioglu	İbadoglu	Muradoglu	Çöreoglu	Gülistanoglu
	Dirhemlioglu	İnceoglu	Topaloglu	Çakiloglu	Eyüboğlu
	Hacialioglu	Kadioglu	Yunusoglu		
	Hacıkıboğlu	Karahüseyinoglu	Yusufoğlu		
Celebdaş	Ahmedoglu	Fazlioglu	İvazoglu	İmamoglu	
	Akkocaoğlu	Fettahoglu	Kadimusaoğlu	Vasiloglu	
	Arıkhüseyinoglu	Haliloglu	Mehmedoglu	Akkumoglu	
	Bekiroglu	İmamoglu	Süleymanoglu		
	Bozalioglu	İsaoglu	Şehrioglu		
	Erseoğlu	İsmailoglu			
Kırkbaş	Alioglu	Güllüoglu	İsmailoglu	Bayramoglu	Yakuboglu
	Bayramoglu	Haliloglu	Mehmedoglu	Buçukoglu	Mahmudoglu
	Buçukoglu	Hasanoglu	Velioglu	Hacivelioglu	İsmailoglu
				Sarıhasanoglu	
Mısırlı	Bozoğlan	Hüseyinoglu	Kıratoglu	Durmuşoglu	
	Çalıkoglu	İmamoglu	Kocahaliloglu	Kalabaklioglu	
	Çarkioğlu	Kalpakioglu	Kocamehmedoğlu	Sarımuradoglu	
	Delibraimoğlu	Karaibraimoğlu	Mahmudoglu	Tobacoglu	
	Dervişoglu	Karamehmedoğlu	Sinanoglu		
	Gençhasanoglu	Karamusaoğlu			
Yağcılar	Abdioğlu	Hasanoglu	Musaoğlu	Gökalioglu	
	Abdullahoğlu	Haşalioğlu	Musluoglu	Gökhaliloglu	
	Ahmedçelebioğlu	İmamoglu	Nurullahoglu	Mevlûdoglu	
	Alioglu	İslamoglu	Osmanoglu	Kocaahmedoglu	
	Celladoglu	Karaalioglu	Süleymanoglu	Hacıbişoglu	
	Demiralioglu	Kendircioglu	Tomrukoglu		
	Emiralioglu	Kocaahmedoğlu	Topaloglu		
	Gemgihasanoglu	Koçhüseyinoglu	Yetimoglu		
	Gökalioglu	Kömüralioglu	Yumukmusaoğlu		
	Gülcüoglu	Küçükalioglu	Yusufoğlu		
Güllecioğlu	Mehmedoglu	Mevlûdoglu			

Tablo 9. 1831 ve 1840 Nüfus Sayımına Göre Hoyran Köylerinde Kullanılan Lakaplar

5. Nüfus Değişiklikleri/Hareketleri (Askerlik ve Göçler)

5.1. Asâkir-i Mansûre ve Asâkir-i Redif de Görev Alanlar

Yeniçeri Ocağı Fatih Sultan Mehmed, Yavuz Sultan Selim ve Kanuni Sultan Süleyman gibi kudretli padişahlar zamanında fetihlerde önemli bir yere sahip devletin düzenli bir ordusudur. Nitekim devletin ekonomik ve siyasi anlamda zayıfladığı, üzerlerindeki kudretli padişahlarının baskıları azaldığında; ocağa alınma hususundaki hassasiyetlerin kaybedilmesi, rüşvetin artması, savaşlarda istenilen neticelerin alınamaması gibi birtakım sebepten dolayı 16. yüzyılda bozulmaya başlamıştır. 18. ve 19. yüzyıllara gelindiğinde ise tamamen bir isyan ve bozguncu yuvası haline gelen ocağın, kapatılması zarureti doğmuştur. Ocağı kapatma girişimleri Genç Osman gibi bazı padişahlar ve devlet adamları tarafından her ne kadar denense de hüsrarla sonuçlanmıştır. Hatta bu padişahların canlarına mal olmuştur. II. Mahmud gizlilik ve profesyonellekle yürüttüğü Ocağı kaldırma planında başta Ağa Hüseyin Paşa ve devlet ricalini de yanına almış ve nihayet 1826'da Yeniçeri Ocağı lağvedilmiştir⁶⁹. Devlet kapatılan bu ocağın boşluğunu doldurmak için bir dizi çalışmalara başlamış ve Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye adıyla modern ve Batı tarzında yeni bir askeri teşkilat kurulmuştur⁷⁰.

Yeniçeri Ocağı'nın 1826 yılındaki lağvından sonra oldukça geniş sınırlara sahip olan imparatorlukta, güvenliğin sağlanması hususunda yeniçeri ocağının yerine kurulan Asâkir-i Mansûre-i Muhammediye ordusu yetersiz kalmış ve mali anlamda yeni ordunun erat sayısını arttırmaya, ekonomik koşulların da elvermemesinden ötürü 1834 yılı Ağustos ayında çıkarılan bir "Nizamname" ile Redif birlikleri kurulmuştur. Alınan kararlar doğrultusunda İmparatorluğun bütün sancaklarında subaylarıyla beraber 1400 kişiden oluşan bir redif taburu kurulması kararı alınmıştır⁷¹.

Redif, arkadan gelen, birbirinin ardına giden anlamında olup askeri bir terim olarak "fiili ve muvazzaf ordunun yedeği" manasında kullanılmıştır. Redif ordusunun en belirgin özelliği subayların ve erlerin daimî statüde olmasıdır. Ordunun talimi askeri nizamiyelerin bulunduğu yerde zabitler tarafından, nizamiye askeri bulunmayan yerlerde İstanbul'dan gönderilen subaylar tarafından yapılacaktır. Redif askerlerinin talimleri haftada birkaç gün kendi köylerinde, bazen de nahiye veya kazalarda yapılacak ve yılda iki kez de büyük talime katılacaklardır⁷². Fakat Redif taburlarının işleyişi hususunda birtakım sorunlarla karşılaşmıştır. Sancak ve kaza ileri gelenlerinin yönetimine bırakılan taburlar modern anlamda savaşa hazırlanamamalarının yanında; ziraat mevsiminde talime çağrılanların şikâyetleri nedeniyle birtakım düzenlemelerde bulunulmuştur. 1836'dan itibaren sancak merkezlerinde yılda iki kere yapılan toplu talimler yerine sıra ile üçer ay eğitim görmeleri kararlaştırılmıştır⁷³.

Meclis-i Şura kararıyla kurulan redif teşkilatına alınacak askerlerin 23-32 yaşlarındaki gençler arasından, sakatlık ve/veya herhangi bir engeli bulunmayan kişiler arasından kura ile alınacağı belirtilmiştir⁷⁴.

Hoyran Kazası'nda askerlikle ilgili 1831 yılından önce de bazı bilgilere ulaşmaktayız. Nizam-ı

⁶⁹ Goodwin 2011, 228-239.

⁷⁰ Çadircı 1963, 64.

⁷¹ Çadircı 1963, 61,67.

⁷² Özcan 2007, 224.

⁷³ Çadircı 1991, 62.

⁷⁴ Çadircı 1963, 66-67.

Cedid ile birlikte birçok alanda yenilikler yapılmıştır. Bu doğrultuda Nizam-ı Cedid ordusu teşkili de bu zamanda yapılan yenilikler kapsamındadır. Bu doğrultuda Levend Çiftliği başta olmak üzere İstanbul'un çeşitli yerlerinde yeni kışlalar yapılmıştır (Taksim, Üsküdar, Harem'de Selimiye, Hasköy'de Humbaracı ve Lağımçı). Ayrıca Anadolu'nun muhtelif şehirlerinde de yeni askerlerin üsleri olmak üzere kışlalar inşa edilmiştir. İşte bu kışlalardan olan Üsküdar kışlasına⁷⁵ Yalvaç ile birlikte Hoyran'dan da asker alındığını görmekteyiz. 1807 yılında İrad-ı Cedid Hazinesi tarafından zabt ve idare olunan Yalvaç'ın daha önce ahalisinin isteği üzerine Üsküdar Ocağı'na bağlandığı gibi Hoyran Kazası'nın da aynı şekilde Üsküdar Ocağı'na bağlanması bizzat Padişah tarafından emredilmiştir. Kazanın zayıf ve perişan durumda olması sebebiyle yalnız elli nefer asker yazıldığı ve bunların da sağlam kefillere bağlanarak adı geçen ocağa gönderildiği belirtilmiştir⁷⁶.

Belli sayıda asker göndermek şartıyla Üsküdar Ocağı'na bağlanan kazalardan ocağa gelenlerin isimleri defterlere yazılmış ve vergilerden muaf tutulmuşlardır. Bu askerlerin bir sene ocakta ikamet edeceği, ocakta kalanların onbaşı, yüzbaşı ve binbaşı olarak maaş alabileceği ve yaşlı olanlara tekaüdlük maaşı verileceği belirtilmiştir⁷⁷. Genel anlamda askerlik ile ilgili bu açıklamaları yaptıktan sonra çalışmamız kapsamında Hoyran Kazası'nda askerliğe ait bulguların şöyle olduğunu ifade edebiliriz:

1831 tarihli Hoyran nüfus defterinde, Asâkir-i Mansûre kayıtlı 31 kişi bulunmaktadır. Bunların 19'u 1831 yılında kaydedilen ve var olanlardır. Diğerleri ise sonraki kayıtlarda yazılanlardır. 1831'de Akçaşar, Eyübler, Kırkbaş, Kaziri ve Gökçeli Çiftliğinde kayıt yoktur. Sonraki yıllarda Akçaşar, Eyübler ve Gökçeli'ye Asakir-i Mansure kaydı düşülmüştür. Kaziri ve Kırkbaş köylerinde ise mansûre kaydının daha sonraki dönemlerde de bulunmadığı tespit edilmiştir. 1831-1839 döneminde Asâkir-i Mansûre kaydının en fazla bulunduğu köyler Yağcılar, Kundanlı ve Genceli'dir. En az bulunan köyler ise Tokmacık, Mısırlı, Kaşıkara ve Kurusarı köyleri olduğu görülmüştür⁷⁸.

1831 sayımı defterinden redif kayıtları incelendiğinde 57 kişi tespit edilmiştir (1831-1839 tarihleri arasında). Tabloda köylerin dağılımı detaylı olarak verilmekle birlikte en fazla redif kaydı bulunan köy 9 kişi ile Genceli Köyü iken, en az redif kaydı ise 1 kişi ile Kırkbaş Köyü'dür. Gökçeli ve Kaziri köylerinde ise redif kaydına rastlanmamıştır⁷⁹. Defterde sayımlar esnasında yaşları belirtilen çocukların, 8 yıllık yoklama kayıtları süresince askerlik yaşı gelenlerin üzerine redif kaydı düşülmüştür. Örnek vermek gerekirse Kurusarı Köyü'nde sayımın yapıldığı yıl Deliosmanoğlu Yusuf'un oğlu Mehmed kayıt sırasında 9 yaşında iken 1252 tarihinde askere gittiği ve redif kaydının yapılmış olduğu görülmüştür.

1840 tarihli nüfus sayımına göre, Hoyran Kazası köylerinde Asâkir-i Mansûre'ye kayıtlı 5 kişi vardır. Bu şahıslardan 3'ü Akçaşar Köyü'nde, 1'i Kurusarı Köyü'nde, 1'i de Genceli Köyü'nde kayıtlıdır. Diğer köylerde ise mansûre kaydına rastlanmamıştır. Genceli'deki Asâkir-i Mansûre kaydı olan şahsın 35 yaşında, Akçaşar'daki şahısların 20, 22 ve 23 yaşlarında, Kurusarı Köyü'ndeki şahsın ise 22 yaşında olduğu tespit edilmiştir.

⁷⁵ Beydili 2007, 175-78.

⁷⁶ Terzi – Ergün 2016, 187-88.

⁷⁷ Şafakçı 2015, 183-212.

⁷⁸ BOA. NFS. d. 3235; Tablo 13.

⁷⁹ BOA. NFS. d. 3235.

KÖYLER	Toplam Nüfus	Asakir-i Mansure	Asakir-i Redif	Toplam
Kundanlı Karyesi	175	0	3	3
Genceli Karyesi	144	1	4	5
Kaziri Karyesi	34	0	0	0
Yukarı Kaşıkara Karyesi	70	0	3	3
Aşağı Kaşıkara Karyesi	56	0	0	0
Gölçeri(Gökçeli) Karyesi	74	0	0	0
Akçaşar Karyesi	59	3	1	4
Kurusarı Karyesi	91	1	4	5
Tokmacık Karyesi	117	0	3	3
Eyübler Karyesi	78	0	4	4
Celebdeş Karyesi	49	0	3	3
Kırkbaş Karyesi	52	0	2	2
Mısırlı Karyesi	48	0	0	0
Yağcılar Karyesi	118	0	7	7
Toplam	1165	5	34	39

Tablo 10. 1840 Nüfus Sayımına Göre Asakir-i Mansure ve Asakir-i Redif Kaydı

1840 sayımlı defterde Asakir-i Redif'e kayıtlı 34 kişi bulunmaktadır. Tabloda detaylı bir şekilde köylerdeki redif dağılımı verilmekle birlikte; en fazla redif kaydının 7 kişi ile Yağcılar Köyü'nde, en az redif kaydının Akçaşar Köyü'nde olduğunu görmekteyiz. Redif kaydı bulunmayan köyler ise Mısırlı, Gökçeli, Aşağı Kaşıkara ve Kaziri'dir⁸⁰. Defterlerde redif askerlerinin yaş dağılımına baktığımızda 12-40 yaş aralığında asker kaydı olduğu görülmektedir.

2 Şubat 1847'de ise Hoyran Kazası'nda 58 kişi nizamiye ve 1 kişi de süvari olarak kaydedilmiştir. Bu durumda kazadan daha sonraki süreçte de askere alma işlemlerinin devam ettiğini öğrenmekteyiz⁸¹.

5.2. Göçler

Tarihin seyri içerisinde insanlar yaşadıkları yerden çeşitli sebeplerden dolayı ayrılmak zorunda kalmışlardır. Göç olarak tanımlanan bu ayrılık ekonomik, sosyal, siyasi ve kültürel anlamda bir etkiyi de beraberinde getirmiştir. Anadolu bulunduğu konum itibarıyla yıkılan ve kurulan medeniyetler için göç hususunda ayrı bir öneme sahip olmuştur⁸².

Hoyran nüfus defterini incelediğimizde sebebi belirtilmemiş olmakla birlikte kazaya gelen ve kazandan giden şahıslara az da olsa rastlanmaktadır. 1831 nüfus sayımına göre reft (ikamet ettikleri köyden ayrılanlar) ve amedlerin (dışardan köye gelenlerin) bulunduğu köyler ve gittikleri yer ve tarihleri şöyledir: Tokmacık Köyü'nde tarihi belirtilmemiş olmakla birlikte 1 kişi Çal Kazası'na göç etmiştir. Akçaşar'da 5 kişi göç etmiş olup bu şahıslardan birinin 1253'te askerlik sebebiyle Çöle gittiği şerh düşülmüştür. Bunun dışında 1 kişi Türkmen Obası'na 1 kişi Kütüklü Köyü'ne, 1 kişi Güzelhisar'a, 1 kişi de 1253 tarihinde Balıkesir'e göç etmiştir. Göç edenlerin yanında 1249, 1253 ve 1254 tarihlerinde de deftere yeni kayıtlar yapılmıştır. Genceli Köyü'nde 5 kişi reft kapsamındadır. Bunlar 1 kişi 1251 tarihinde Uşak'a, 1 kişi 1251'de Diyar-ı Ahara, 2 kişi 1252'de İstanbul'a, 1 kişi 1254'te Burdur'a göç etmiştir. Köye dışardan gelen (amed) 2 kişi bulunmakta olup bunlardan biri 1249'da

⁸⁰ BOA. NFS. d. 3255.

⁸¹ BOA. NFS. d. 3276.

⁸² Ekinci 2015, 9.

diğeri 1250 yıllarında gelmiş ve nereden geldikleri belirtilmemiştir. 1252 tarihinde de 1 kişi yeni kaydedilmiştir. Kurusanı Köyü'nde 1 kişi 1253 yılında köyü terk etmiştir. Gittiği yer belirtilmemiştir. Eyübler Köyü'nde 1 kişi gittiği yer belirtilmemek üzere 1249'da köyden ayrılmıştır. 1 kişi ise 1248 tarihinde Ordu'dan Eyübler'e gelmiştir. Celebdeş'te herhangi bir gelen-giden kaydı bulunmamakla birlikte 1 kişi 1253'de deftere yeni kaydedilmiştir. Kırkbaş'ta 1247 yılında 1 kişi nereye gittiği belirtilmemek üzere reft olarak kaydedilmiştir. 1 tane de yeni kayıt olup tarihi verilmemiştir. Kaşıkara Köyü'nde 3 kişi ki bunların kardeş olduklarını görmekteyiz. 1249 tarihinde Şuhut'a gitmiştir. Kundanlı'da 1 kişi 1250 yılında Burdur'a gitmiştir. Kaziri Köyü'nde 1249'da 6 kişinin Barla'ya gittiği bilinmektedir⁸³. Defterde çocukların babalarıyla gittiği şerh düştüğü için ailece gidildiği kanısı oluşmuştur. 1840 sayımında göç kaydına oldukça az rastlanmıştır. Tokmacık Köyü'nde 1 tane amed kaydı bulunup nerden geldiği yazılmamış, Yukarı Kaşıkara Köyü'nde de 1 kişi Güzelhisar'a gitmiş ve tarih belirtilmemiştir⁸⁴. Bunların haricinde yukarıda ifade ettiğimiz üzere 1831'de (NFS. d. 3242) Isparta kazasına kaydedilen ve ticaretle meşgul bulunan, ancak Hoyran'dan Akçaşar ve Yağcılar karyesinden olan Elekci Ermeniler vardır. Ayrıca aynı tarihli başka bir defterde (NFS. d. 3273) Abdal ve Hayme-nişin Göçebe olan ve zaman zaman hareket eden zümreleri de unutmamak gerekir. Yine yukarıda değindiğimiz üzere 1847'de (NFS. d. 3276) “yerliden olup ticaretle mahalli aharda bulunan tüvana 4 ve müsinn 1” olmak üzere toplam 5 erkek nüfus vardır. Bu kayıtlardan da anlaşıldığı üzere Hoyran'ın daha ziyade göç verdiğini görmekteyiz.

6. Eşkal, Engelliler ve Meslekler

Ordunun asker ihtiyacını karşılamak maksadıyla yapılan nüfus sayımlarında erkek nüfusun boy, bıyık, sakal gibi veya bedensel engelleri (alil, mecnun, bizeban, asemm vs.) dikkate alınarak deftere kaydedilmiştir. 1831 sayımlarında sadece 17-40 yaş aralığında olan şahısların sakal, bıyık durumlarına yer verilirken; boyları hususunda kayıtlar bulunmamaktadır. 1840 sayımlarında ise şahısların yaşlarına bakılmaksızın büyük bir kısmının eşkalleri ve boyları deftere kaydedilmiştir. Yalnız 20 yaş altındakilerin boy kaydına defterde yer verilmemiştir.

6.1. Boy Kayıtları

1840 sayımı nüfus defteri kapsamında Hoyran Kazası'nda toplam 1165 kişiden oluşan erkek nüfustan 17'si uzun boylu, 516'sı orta boylu, 33'ü kısa boylu olarak kaydedilmiştir. Toplam boy kaydının en fazla olduğu köyler Kundanlı (89) ve Genceli (98)'dir. Uzun boylu kaydının en fazla olduğu köy Kundanlı (8 kişi), orta boylu kaydının en fazla olduğu köy Genceli (91 kişi), kısa boylu kaydının en fazla olduğu köy ise Kundanlı ve Akçaşar (5'er kişi) köyleridir. Genel anlamda bir değerlendirmede bulunacak olursak Hoyran Kazası'nda yaşayan erkek nüfus orta boylu sınıftadır. Boy kayıtları hususunda detaylı bilgiyi Tablo 11'de görmek mümkündür⁸⁵.

KÖYLER	Toplam Nüfus	Uzun Boylu	Orta Boylu	Kısa Boylu	Toplam
Kundanlı Karyesi	175	8	76	5	89
Genceli Karyesi	144	3	91	4	98
Kaziri Karyesi	34	0	16	1	17
Yukarı Kaşıkara Karyesi	70	0	29	3	32

⁸³ BOA. NFS. d. 3235.

⁸⁴ BOA. NFS. d. 3255.

⁸⁵ BOA. NFS. d. 3255.

Aşağı Kaşıkara Karyesi	56	0	23	3	26
Gölçeri Karyesi	74	0	26	3	29
Akçaşar Karyesi	59	0	21	5	26
Kurusarı Karyesi	91	1	33	3	37
Tokmacık Karyesi	117	0	41	0	41
Eyübler Karyesi	78	5	21	2	28
Celebdeş Karyesi	49	0	48	0	48
Kırkbaş Karyesi	52	0	24	1	25
Mısırlı Karyesi	48	0	19	3	22
Yağcılar Karyesi	118	0	48	0	48
Toplam	1165	17	516	33	

Tablo 11. 1840 Nüfus Sayımına Göre Boy Kaydı

6.2. Sakal ve Bıyık Kayıtları

Çalışmamızı oluşturan nüfus defterinde bıyık kaydı sarı, kara, kumral, ter bıyıklı olmak üzere gruplandırılmıştır. Henüz sakal ve bıyığı çıkmayanlar ise “şabb-ı emred” olarak kaydedilmiştir.

1831 yılı nüfus defterine göre (1831-1839 yılları arası kayıtlar) ve tablo 12’de de görüldüğü üzere köylerin toplam 1451 kişilik erkek nüfusu içerisinde 48 kişi kara bıyıklı, 133 kişi ter bıyıklı, 4 kişi kumral bıyıklı, 11 kişi sarı bıyıklıdır. Kara bıyıklıların en fazla bulunduğu köy Kundanlı (11) en az bulunduğu köy ise Celebdeş (1)’tir. Ter bıyıklılar Kundanlı (28), Genceli (26), Kaşıkara (17) köyleri olup en az bulunduğu yer ise Kırkbaş (3), Eyübler (4) ve Kaziri (4) köyleridir. Sarı bıyıklıların en fazla olduğu köy Kaşıkara (4) iken Kundanlı, Kaziri, Tokmacık, Gökçeli, Kurusarı, Eyübler, Celebdeş, Kırkbaş ve Mısırlı köylerinde hiç kayıt bulunamamıştır. 1831 sayımlarında (1831-1839 arası kayıtlarına göre) toplam şabb-ı emred 196 kişi olup en fazla Kundanlı (39), Genceli (33), Kaşıkara (29) köyü iken en az Kaziri (4), Tokmacık (6) ve Kırkbaş (6) köyleridir⁸⁶.

KÖYLER	Toplam Kayıt	Kara Bıyıklı	Ter Bıyıklı	Kumral Bıyıklı	Sarı Bıyıklı	Toplam
Kundanlı Karyesi	269	11	28			39
Genceli Karyesi	190	4	26	2	1	33
Kaziri Karyesi	25		4			4
Kaşıkara Karyesi	160	7	17	1	4	29
Gökçeli Çiftliği	25					0
Akçaşar Karyesi	97	4	11		2	17
Kurusarı Karyesi	107	5	8			13
Tokmacık Karyesi	140	4	11		2	17
Eyübler Karyesi	92	2	4			6
Celebdeş Karyesi	85	1	6			7
Kırkbaş Karyesi	34	3	3			6
Mısırlı Karyesi	77	4	7		1	12
Yağcılar Karyesi	150	3	8	1	1	13
Toplam	1451	48	133	4	11	196

Tablo 12. 1831 Nüfus Sayımına Göre Bıyık Kaydı (1831-1839)

⁸⁶ BOA. NFS. d. 3235.

Karyesi	Bıyıklı ve ter bıyıklı	Kara ve sarı sakallı	1 yaşından 16 yaşına varınca	Ak ve kır sakallı ve alil	Asakir-i Mansure'de olanlar	Yekûn
Tokmacık	17	22	46	18	1	104
Akçaşar	17	7	36	8	-	68
Kurusarı	14	16	28	11	1	70
Eyübler	6	15	35	10	-	66
Yağcılar	13	19	44	22	5	103
Celebdeş	8	8	35	10	2	63
Kırkbaş	8	5	9	6	-	28
Mısırlı	12	7	23	14	2	58
Kaziri	4	2	9	4	-	19
Kundanlı	42	32	78	42	4	198
Kaşıkkara	29	19	50	20	1	119
Genceli	33	38	60	19	3	153
Gökçeli Çiftliği	-	-	6	5	-	11
Toplam	203	190	459	189	19	1060

Tablo 13. 1831 Tarihinde Hoyran Kazası Bıyık, Sakal, Alil ve Asâkir-i Mansure Kayıtları

Tablo 13'deki bilgiler ise 8 yıllık vukuat kayıtlarının dikkate alınmadığı sayımları kapsamaktadır. Yani sadece burada 1831 yılındaki veriler olup her köy sonunda yazılan toplamları içermektedir. Deftere sonra düşülen kayıtları içermemektedir. Buna göre, 1831 tarihinde 203 bıyıklı ve ter bıyıklı, 190 kara ve sarı sakallı, 459 bir yaşından 16 yaşına varınca, 189 ak ve kır sakallı ve alil, 19 Asakir-i Mansure'de olan ve yekûn olarak 1060 kişi kaydedilmiştir. Tablodan köylerdeki dağılım takip edilebilir. Bu verilerde 1831'den sonraki kayıtlar ile Abdal ve hayme-nişin göçebe bulunmadığı için de sayı az görülmektedir.

1840 tarihli nüfus sayımına göre Hoyran Kazası genelinde 1165 kişiden 6'sı kumral bıyıklı, 10'u sarı bıyıklı, 25'i kara bıyıklı, 83 kişisi ise ter bıyıklıdır. Verilen sayılardan anlaşıldığı üzere en fazla sayıyı ter bıyıklılar oluşturmaktadır. Tablo 14'de detayları ile verdiğimiz bıyık kayıtlarında, en fazla bıyık kaydı 26 kişi ile Kaziri Köyü'nde bulunmakta olup en az kayıt ise 3'er kişi ile Aşağı Kaşıkkara ve Kırkbaş köyleridir. Ter bıyıklı kaydının en fazla bulunduğu köy Kundanlı ve Genceli (16'şar kişi), en az bulunduğu köyler ise 2'şer kişi ile Yağcılar, Kurusarı ve Aşağı Kaşıkkara köyleridir. Kara bıyıklı sınıfında en fazla bulunanların olduğu köy Kundanlı (5), hiç bulunmayan köyler ise Aşağı Kaşıkkara, Tokmacık ve Kırkbaş'tır. Kumral bıyıklı kaydına 1'er kişi olarak Kundanlı, Genceli, Akçaşar, Kurusarı, Mısırlı ve Yağcılar köyünde rastlanırken diğer köylerde kumral bıyıklı kaydına rastlanmamıştır. Sarı bıyıklı grubunda en fazla kişi sayısı 6 kişilik kaydı ile Genceli köyü olup 2 kişi Yukarı Kaşıkkara, 1'er kişi de Aşağı Kaşıkkara ve Tokmacık köylerinde kaydedilmiş, diğer köylerde sarı bıyıklı kaydı bulunmamaktadır⁸⁷.

KÖYLER	Toplam Nüfus	Kara Bıyıklı	Ter Bıyıklı	Kumral Bıyıklı	Sarı Bıyıklı	Şabb-ı Emred	Toplam
Kundanlı Karyesi	175	5	16	1	0	33	55
Genceli Karyesi	144	3	16	1	6	24	50
Kaziri Karyesi	34	4	4	0	0	3	11

⁸⁷ BOA. NFS. d. 3255.

Yukarı Kaşıkara Karyesi	70	2	9	0	2	23	36
Aşağı Kaşıkara Karyesi	56	0	2	0	1	13	16
Gökçeli Karyesi	74	2	6	0	0	15	23
Akçaşar Karyesi	59	1	8	1	0	13	23
Kurusarı Karyesi	91	4	2	1	0	16	23
Tokmacık Karyesi	117	0	3	0	1	16	20
Eyübler Karyesi	78	2	3	0	0	14	19
Celebdeş Karyesi	49	0	5	0	0	12	17
Kırkbaş Karyesi	52	0	3	0	0	10	13
Mısırlı Karyesi	48	1	4	1	0	5	11
Yağcılar Karyesi	118	1	2	1	0	24	28
Toplam	1165	25	83	6	10	221	345

Tablo 14. 1840 Nüfus Sayımına Göre Bıyık Kaydı

1840 sayımlarında şabb-ı emred olarak kaydedilen 221 kişi bulunmakta olup bu sayının 33 kişi ile Kundanlı Köyü, 24'er kişi ile Genceli ve Yağcılar köyü, 23 kişi ile Yukarı Kaşıkara köyü en fazla şabb-ı emred bulunan yerdir. En az kayıt ise 3 kişi ile Kaziri Köyü ve 5 kişi ile Mısırlı köyleridir⁸⁸.

1831 sayımlı defterde sakal tanımı ak sakallı, kara sakallı, köse sakallı, kumral sakallı ve sarı sakallı olmak üzere beş gruba ayrılmıştır. Hem köse hem sakallı ifadesinin kullanılması defterde dikkat çeken ifadelerden biridir. Ak sakallı 1 kişinin Kurusarı Köyü'nde kaydı bulunmakla birlikte kır sakallılara ise defterde yer verilmemiştir. 1451 kişilik erkek nüfus içerisinde 139 kişi kara sakallı, 11 kişi köse sakallı, 6 kişi kumral ve son olarak da 13 kişi sarı sakallı kaydedilmiştir. Kara sakallı sayısı en fazla Genceli (27 kişi) ve Kundanlı (26) köylerinde olup en az sayı da Kaziri (2) ve Yağcılar (2) köylerindedir. Köse sakallılar en fazla Genceli Köyü'nde (6)'dir. Kumral sakallılar en fazla Kundanlı (3), sarı sakallılar ise en fazla Eyübler (4) Köyü'ndedir⁸⁹.

KÖYLER	Toplam Kayıt	Ak Sakallı	Kara Sakallı	Köse Sakallı	Kumral Sa- kallı	Sarı Sa- kallı
Kundanlı Karyesi	269	0	26	2	3	0
Genceli Karyesi	190	0	27	6	2	3
Kaziri Karyesi	25	0	2	0	0	0
Kaşıkara Karyesi	160	0	16	0	0	3
Gökçeli Çiftliği	25	0	0	0	0	0
Akçaşar Karyesi	97	0	6	0	0	0
Kurusarı Karyesi	107	1	14	0	0	1
Tokmacık Karyesi	140	0	18	1	0	1
Eyübler Karyesi	92	0	10	0	1	4
Celebdeş Karyesi	85	0	7	1	0	0
Kırkbaş Karyesi	34	0	4	0	0	0
Mısırlı Karyesi	77	0	7	0	0	0
Yağcılar Karyesi	150	0	2	1	0	1
Toplam	1451	1	139	11	6	13

Tablo 15. 1831 Nüfus Sayımına Göre Sakal Kaydı (1831–1839 Yılları Arası)

⁸⁸ BOA. NFS. d. 3235.

⁸⁹ BOA. NFS. d. 3255.

1840 sayımlarında 1831 sayımlarından farklı olarak ak ve kır sakallı kayıtları da bulunmaktadır. Toplamda 1165 kişilik erkek nüfus içerisinde en fazla sayıyı kara sakallılar (148 kişi) daha sonra sırasıyla kumral sakallılar (130 kişi), ak sakallılar (49), sarı sakallılar (23), kır sakallılar (18) ve köse sakallılar (17) oluşturmaktadır. Tablo 16'da köylere dağılımları ayrıntılı olarak verilmiştir⁹⁰.

KÖYLER	Toplam Nüfus	Ak Sakallı	Kara Sakallı	Köse Sakallı	Kumral Sakallı	Sarı Sakallı	Kır Sakallı
Kundanlı Karyesi	175	12	18	0	27	5	3
Genceli Karyesi	144	1	21	5	14	5	6
Kaziri Karyesi	34	1	2	1	3	0	2
Yukarı Kaşıkara Karyesi	70	2	6	1	6	1	2
Aşağı Kaşıkara Karyesi	56	4	8	1	5	3	0
Gölçeri Karyesi	74	3	8	1	8	1	0
Akçaşar Karyesi	59	1	7	3	3	1	0
Kurusarı Karyesi	91	2	13	1	11	2	0
Tokmacık Karyesi	117	3	14	2	12	2	4
Eyübler Karyesi	78	3	8	0	12	1	0
Celebdeş Karyesi	49	0	9	1	4	0	0
Kırkbaş Karyesi	52	7	10	0	3	0	1
Mısırlı Karyesi	48	3	6	0	5	2	0
Yağcılar Karyesi	118	7	18	1	17	0	0
Toplam	1165	49	148	17	130	23	18

Tablo 16. 1840 Nüfus Sayımına Göre Sakal Kaydı

6.3. Engelliler

Hoyran köylerinde her iki sayımda da engelli sayısı oldukça azdır. 1831 sayımında alil (hastalıklı, sakat), asemm (sağır) ve ama olarak toplam 8 kişi engelli olmakla beraber; 1840 sayımında sadece bi-zeban (dilsiz) olarak 1 kişi engelli kaydına rastlanmıştır.

1831 sayımına göre 6 kişi alil olup şahıslardan 2'si Gökçeli'de, 2'si Kundanlı'da, 1'i Mısırlı'da, 1'i Yağcılar'da bulunmaktadır. Asemm Celebdeş'te 1 kişi ve ama Genceli Köyü'nde 1 kişidir. 1840 sayımı verilerine göre bi-zeban Kırkbaş Köyü'nde 1 kişinin kaydına rastlanmıştır⁹¹.

6.4. Meslekler

Kırsal ve kentsel yerleşim birimlerinin sosyo-ekonomik yapısını gösteren unsurların başında meslekler gelmektedir. 1831 sayımlı defterde çalışabilir yaşta olan kişilerin büyük kısmının meslek kaydına rastlanmamıştır. Meslek kaydı olanlar ise imam ve hatip 10 kişi, hafız 3 kişi, muhtar 10 kişi, zenci gulam ve gulam (köle) 1'er kişidir⁹². Gulam, köle, esir, kölemen anlamına gelmektedir⁹³. Gulam efendisinin işini görerek hayatını idame ettirmesinden dolayı meslekler kısmında değerlendirilmiştir.

1840 sayımında ise önceki sayıma nazaran çok daha fazla meslek kaydedilmiştir. Hoyran köylerinde çiftçi 300 kişi olarak en fazla kaydı bulunan meslektir. Muhtar-ı evvel (11), muhtar-ı sani (7),

⁹⁰ BOA. NFS. d. 3255.

⁹¹ BOA. NFS. d. 3235.

⁹² BOA. NFS. d. 3235.

⁹³ Devellioglu 2007, 293.

imam (6), hatib (5), imam ve hatib (3), imam vekili (1), meclis azası (1), kethüda (1), hafız (3), hizmetkâr (21), amele (3), berber (1), tamburcu (1), değirmenci (1), kendirci (1), çoban (16) ise diğer meslek erbaplarıdır. Rençper (46) ve çiftçi aynı anlama gelse de defterde ayrı iki kayıt olarak kullanıldığı için biz de ayrı olarak verinin orijinaline sadık bir şekilde vermiş bulunmaktayız⁹⁴. Meslekler konusunda yukarıda değindiğimiz üzere, 1847 yılındaki kayıtlarda “yerliden olup ticaretle mahalli aharda” olan 5 erkek nüfusu da unutmamak gerekir.

7. Bulgular ve Tartışma

1831, 1840 ve 1847 tarihlerinde yapılmış olan nüfus sayımlarında düzenlenmiş olan 3235, 3242, 3255, 3273 ve 3276 numaralı Nüfus defterleri ışığında Hoyran köylerinin nüfus yapısı sayısal olarak ortaya konulmuştur. Bununla birlikte; köylerde kullanılan isimler, lakaplar, yaşlar, meslekler, eşkâller, engel durumları, askerlik kayıtları ve göç durumu ortaya konmaya çalışılmıştır. Ayrıca Hoyran Kazası'na ait bilgilerin Hamid Sancağı geneli⁹⁵ ve Keçiborlu⁹⁶, Yalvaç⁹⁷, Uluborlu⁹⁸ kazalarının nüfus çalışmaları ile karşılaştırması yapılmıştır.

1831 sayımlı defterde Hoyran Kazası, Akçaşar, Celebdeş, Eyübler, Genceli, Kaşıkara, Kaziri, Kırkbaş, Kundanlı, Kurusarı, Mısırlı, Tokmacık ve Yağcılar köyleri ile Gökçeli Çiftliğinden oluşmaktadır. Nüfus sayımlarında köylerin sayılarında farklılıklar görülmüştür. 1831'de 12 köy ve 1 çiftlik bulunurken 1840 sayımında Kaşıkara Köyü'nün Aşağı ve Yukarı Kaşıkara olarak iki ayrı köy şeklinde yazıldığı tespit edilmiştir. Bununla birlikte 1831 sayımında Gökçeli Çiftliği olarak kaydedilen yerin 1840'da Gölçeri Karyesi olarak deftere kaydedildiği görülmüştür. 1831'de Hoyran'ın erkek nüfusu 1339 kişiden oluşmuştur. Bu nüfusun 276'sı abdal ve hayme-nişin göçebedir. 19 kişi de Asakir-i Mansure'dedir. 1831-1839 yılları arasındaki yeni kayıtlarla birlikte erkek nüfus 1451 olmuştur (Defterdeki kayıt sayısı). 1840'da ise erkek nüfusu 1165 kişiye düşmüştür. 1831 sayımlı defterde, Hamid Sancağı genelinde belirlenen 20 kazanın nüfus verilerine göre⁹⁹ ise, Hoyran Kazası nüfus sayısı bakımından on beşinci sırada yer almaktadır. Hoyran Kazası'na en yakın ve Hamid Sancağı'nın en fazla nüfusa sahip ikinci kazası olan Yalvaç'ta, 1831'de ve 1840'da sırasıyla erkek nüfusu 6327 ve 6959 kişiden oluşmuştur¹⁰⁰. Hoyran Kazası'na yakın bir diğer kaza olan Uluborlu'da ise 1831'de ve 1840'da sırasıyla erkek nüfusu 2236 ve 4955 kişi olarak belirlenmiştir¹⁰¹. H. 15 Safer 1263/2 Şubat 1847 yılında ise 1247 erkek nüfus vardır. 1831-1847 yılları arasında görüldüğü üzere nüfusta dalgalanmalar görülmektedir.

Sayımlarda her iki defterde de (3235 ve 3255) 1-10 yaş arası grubun diğer guruplara kıyasla fazla olduğunu görmekteyiz. Bunun yanında her iki tarihli defterde de yaş aralıklarında düzenli diyebileceğimiz bir azalma söz konusudur. Fakat 51-60 yaş aralığında, 60 yaş ve üzerini oluşturanlardan daha az sayıda insan olduğu görülmektedir. Hoyran Kazası ile benzer bir durum Yalvaç¹⁰² ve Ulubor-

⁹⁴ BOA. NFS. d. 3255.

⁹⁵ Ergün – Terzi 2016, XXXIX-LVIII.

⁹⁶ Karaca – Karacan 2019, 225-252.

⁹⁷ Saat 2014.

⁹⁸ Akşit 2016.

⁹⁹ Ergün – Terzi 2016, XXXVII.

¹⁰⁰ Saat 2014, 31-32.

¹⁰¹ Akşit 2016, 37.

¹⁰² Saat 2014, 36-42.

lu¹⁰³ kazalarında da tespit edilmiş olup, 1-10 yaş arası grubunun diğer guruplara kıyasla fazla olduğu ve ileriki yaş gruplarına doğru yaş aralıklarında düzenli olarak azalmanın olduğu tespit edilmiştir. Genel anlamda Hoyran köylerinin Hamid Sancağı'nın geneline benzer bir şekilde¹⁰⁴ genç nüfusa sahip olduğunu, bununla birlikte sayımın yapıldığı yıllar dikkate alındığında ortalama yaşam süresinin de uzun olan bir nüfus yapısına sahip olduğu belirlenmiştir.

Ölüm oranları incelendiğinde 51-60 yaş aralığındakilerin ölüm oranlarının daha fazla olduğu saptanmıştır. Yaş hususunda varılan diğer bir sonuç ise 1831 defterinde 80, 85, 90 hatta 110 yaşına kadar yaşayanların olduğu görülmüş, fakat 1840 defterinde en fazla 75 yaşına kadar yaşayanlar tespit edilebilmiştir. Bu sonuçlar Hamid Sancağı ile karşılaştırıldığında kazalar arasında farklılıkların olduğu belirlenmiştir¹⁰⁵. Örneğin Hamid Sancağı'na bağlı Keçiborlu Kazası'nda ölüm oranlarının en fazla olduğu yaş grubunun 12-50 aralığında olanlardan oluştuğu görülmektedir¹⁰⁶.

Köylerin genelinde her iki nüfus sayımında da özellikle Mehmed, Ali, Hüseyin, Hasan, Mustafa isimlerinin en fazla tercih edilen isimler olduğu görülmüştür. İsimlerin önünde kullanılan lakapların ise genelde isme göre kullanılan lakaplardan oluştuğu, bunun yanında insanların mesleklerine, fiziksel özelliklerine, eşya ve hayvan isimlerine göre de lakapların verildiği tespit edilmiştir. En çok kullanılan isimler açısından Hoyran Kazası, Hamid Sancağı'nın geneli ile karşılaştırıldığında benzer bir durumun olduğu görülmektedir¹⁰⁷. Nitekim Yalvaç¹⁰⁸, Uluborlu¹⁰⁹ ve Keçiborlu¹¹⁰ kazalarının nüfus sayımında özellikle Mehmed, Ali, Ahmed ve Hüseyin isimleri yaygındır.

Sayıma dâhil edilen kişilerin eşkâl kaydı, boy, bıyık, sakal durumlarına göre incelenmiştir. Boy kayıtları ile ilgili sadece 1840 sayımlı defterde veriler bulunurken 1831 sayımlı defterde bu hususa dair veri bulunmamaktadır. 1840 sayımı kapsamında 1165 kişinin 516'sını orta boyluların oluşturduğu, kısa ve uzun boyluların sayısının çok daha az olduğunu söylememiz mümkündür. Bıyık kaydına göre değerlendirdiğimizde her iki sayımda da ter bıyıklı kişilerin sayılarının diğer bıyık oranına nazaran çok daha fazla olduğu görülmüştür. Sakal kayıtlarında da bıyık kayıtlarında olduğu gibi kara sakallı sayısının diğer sakal türlerine kıyasla daha fazla olduğu saptanmıştır. Ancak çok fazla farklılık yoktur. Boy kaydı açısından ise Hoyran Kazası'na benzer şekilde Yalvaç¹¹¹ ve Uluborlu¹¹² kazalarında da orta boylu grubun en fazla olduğu tespit edilmiştir.

Hoyran genelinde engelli kişilerin kayıtlarına oldukça az rastlanmıştır. 1831'de köylerin genelinde 8 kişi engelli olarak deftere kaydedilirken, 1840'ta bu sayı 6'dır. Engel durumlarında akli olarak herhangi bir engel kaydı bulunmamıştır. Engel grubu dilsiz, sağır ve âmâlardan oluşmaktadır. Buna karşın Hamid Sancağı'na bağlı kazalar arasında engelli kişilere ait sayıların farklı olduğu görülmektedir. Örnek olarak Yalvaç Kazası'nda 1830'da 148 kişi ve 1840 sayımlarında 51 kişi olduğu verilmiş-

¹⁰³ Akşit 2016, 37.

¹⁰⁴ Ergün – Terzi 2016, L-LII.

¹⁰⁵ Ergün – Terzi 2016, LII-LIII.

¹⁰⁶ Karaca – Karacan 2019, 251.

¹⁰⁷ Ergün – Terzi 2016, XLIX-L.

¹⁰⁸ Saat 2014, 45-60.

¹⁰⁹ Akşit 2016, 53-57.

¹¹⁰ Karaca – Karacan 2019, 233-245.

¹¹¹ Saat 2014, 76-83.

¹¹² Akşit 2016, 59-61.

tir¹¹³.

Çalışmamızda değerlendirdiğimiz kısımlardan biri de mesleklerdir. Köylerde yaşayanların tamamının meslekleri noktasında defterdeki kısıtlılığımızdan ötürü bir çıkarımda bulunmak mümkün olmamıştır. 1831 sayımında meslekler büyük oranda göz ardı edilmiştir. 1840 sayımı bu konuda daha kapsamlı bilgiler içermektedir. 1840 sayımında köylerin genelinde özellikle de Hoyran Göl'ünün kıyısında olan köylerde çiftçi kaydına daha fazla rastlanmıştır. Çiftçiliğin yanı sıra hizmetkârlık, çobanlık yaygın olan mesleklerdir. 1831 Hamid Sancağı genelindeki sayımlara dayanarak 160 farklı iş kolu tespiti yapılmış olup bu meslek gurupları içinden dokumacılık ve ayakkabıcılığa dair iş kollarının yaygın olarak yapıldığı görülmektedir¹¹⁴. Bu açıdan değerlendirildiğinde Hoyran Kazası'nda çiftçiliğin daha fazla geliştiği, ancak Yalvaç gibi daha fazla nüfusa sahip kazalarda hizmet sektörünün (66 farklı iş kolu içerisinde) gelişmiş olduğu görülmektedir¹¹⁵.

Hoyran'a gelen ve buradan ayrılanların az da olsa defterde kaydı bulunmaktadır. Fakat göçlerin hangi sebepten yapıldığı noktasında herhangi bir bilgi verilmemiştir. 1831 yılında 23 kişinin Hoyran'ın dışına (Burdur, Uşak, İstanbul, Şuhut ve Barla) göç ettiği, 3 kişinin de Hoyran'a geldiği tespit edilmiştir. Hoyran'a ise 1 kişinin Ordu'dan 1 kişinin de nerden geldiği belli olmamak kaydıyla dışardan geldiği belirtilmiştir. Burada dikkat çeken hususlardan birisi de 1831'de 276 erkek nüfusun Cemaat-i Abdal ve Hayme-nişin göçebe oluşudur. Bunu 3273 numaralı defterden öğrenmekteyiz. Yani bu bölge Eğirdir ile birlikte XVI. yüzyıllardan itibaren hareketli ve konar-göçerlerin hâkim olduğu bir yerdir. Uzun zaman Eğirdir'e bağlı olarak yer almıştır¹¹⁶. Yine yukarıda bahsettiğimiz üzere "bir mahalde mekân-ı mahsusları olmayıp Hamid Sancağı kazalarında keşt ü güzâr iden Elekciyan tabir olunur Ermeniler" vardır. Hoyran Kazası'ndakilerin Akçaşar ve Yağcılar köylerinden olduğu fakat Isparta Kazası'na kaydedildikleri belirtilmiştir. Bu Ermenilerin sayısı 18 erkek neferdir¹¹⁷. 1840 sayımında ise defterde sadece 2 kişinin göç kaydına rastlanmış, 1 kişi Güzelhisar'a göç ederken, 1 kişi de Tokmacık Köyü'ne gelmiştir. Bu sonuçlar Hamid Sancağı ile karşılaştırıldığında, sancak genelinde 2048 adet gelen ve giden kişi kaydının olduğu bulunmuş olup, en fazla gidilen yer İstanbul, Antalya ve Halep olarak belirlenmiştir¹¹⁸. Gidenlerin çoğunun askerlik amacıyla gittiği ve dönenlerin deftere şerh düşüldüğü belirlenmiştir. 1847 yılında da yerliden olup ticaretle mahalli aharda bulunan 5 kişi, nizamiyede 58 kişi ve süvari olarak 1 kişi yer almaktadır.

Sayımların asıl yapılaş amacı olan askerlik konusunda ise 1831 yılı defterinin verilerine göre toplam 57 kişi redif kayıtlı, 31 kişi ise mansûre kayıtlıdır. Bu kayıtların 19'u 1831 yılına aittir. Gerisi 1831 defterine sonradan işlenen kayıtlardan elde edilmiştir. 1840 yılına gelindiğinde ise mansûre sayısı 5 kişiye düşmüş, redif sayısının ise 34 kişi olduğu görülmüştür. Benzer durum Yalvaç Kazası'nda ise 1830 yılı defterinin verilerine göre toplam 238 mansure kaydı bulunurken redif kaydına rastlanmamıştır. 1840 yılı sayısı ise 100 kişi mansûre kayıtlı olmakla birlikte redif kaydı ise 294 kişidir¹¹⁹. 1847'de de az önce bahsettiğimiz üzere 58 kişi nizamiye ve 1 kişi de süvari kaydı vardır.

¹¹³ Saat 2014, 84-86.

¹¹⁴ Ergün – Terzi 2016, LIV-LVI.

¹¹⁵ Saat 2014, 103-106.

¹¹⁶ Karaca 2001, 457-472; Karaca 2007, 111-124.

¹¹⁷ NFS. d. 3242, 95.

¹¹⁸ Ergün – Terzi 2016, LIV.

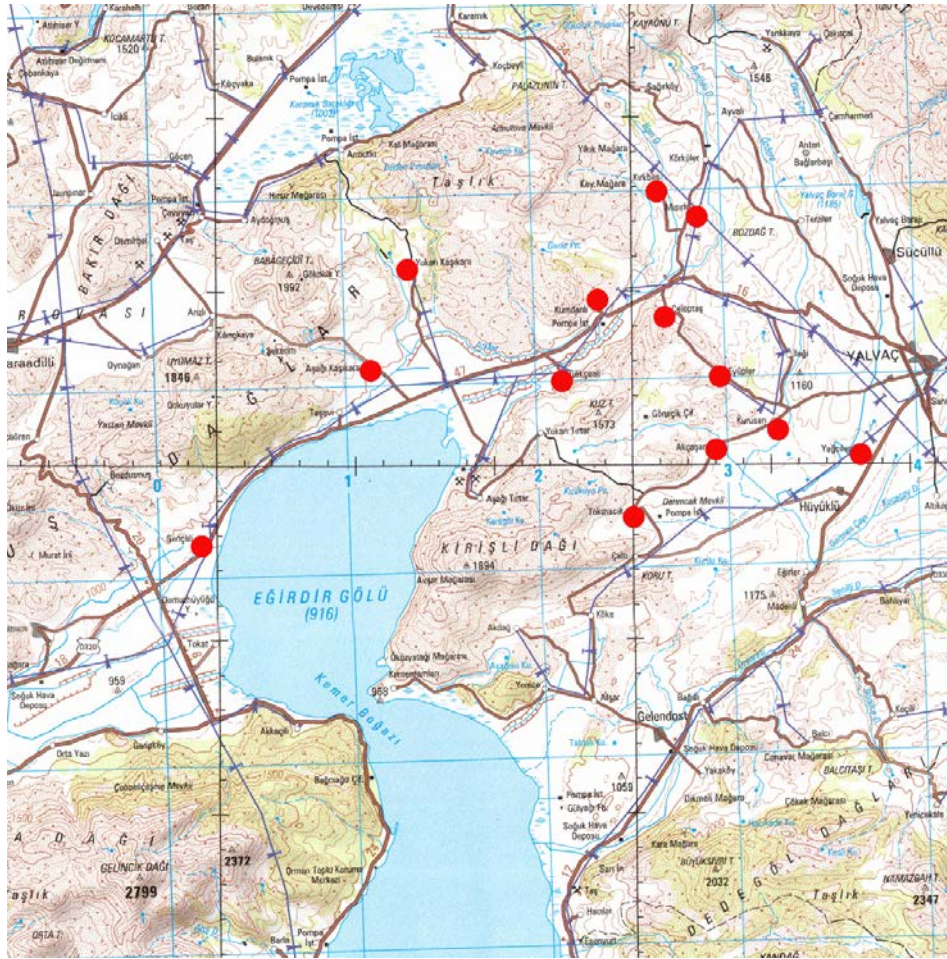
¹¹⁹ Saat 2014, 68.

Sonuç

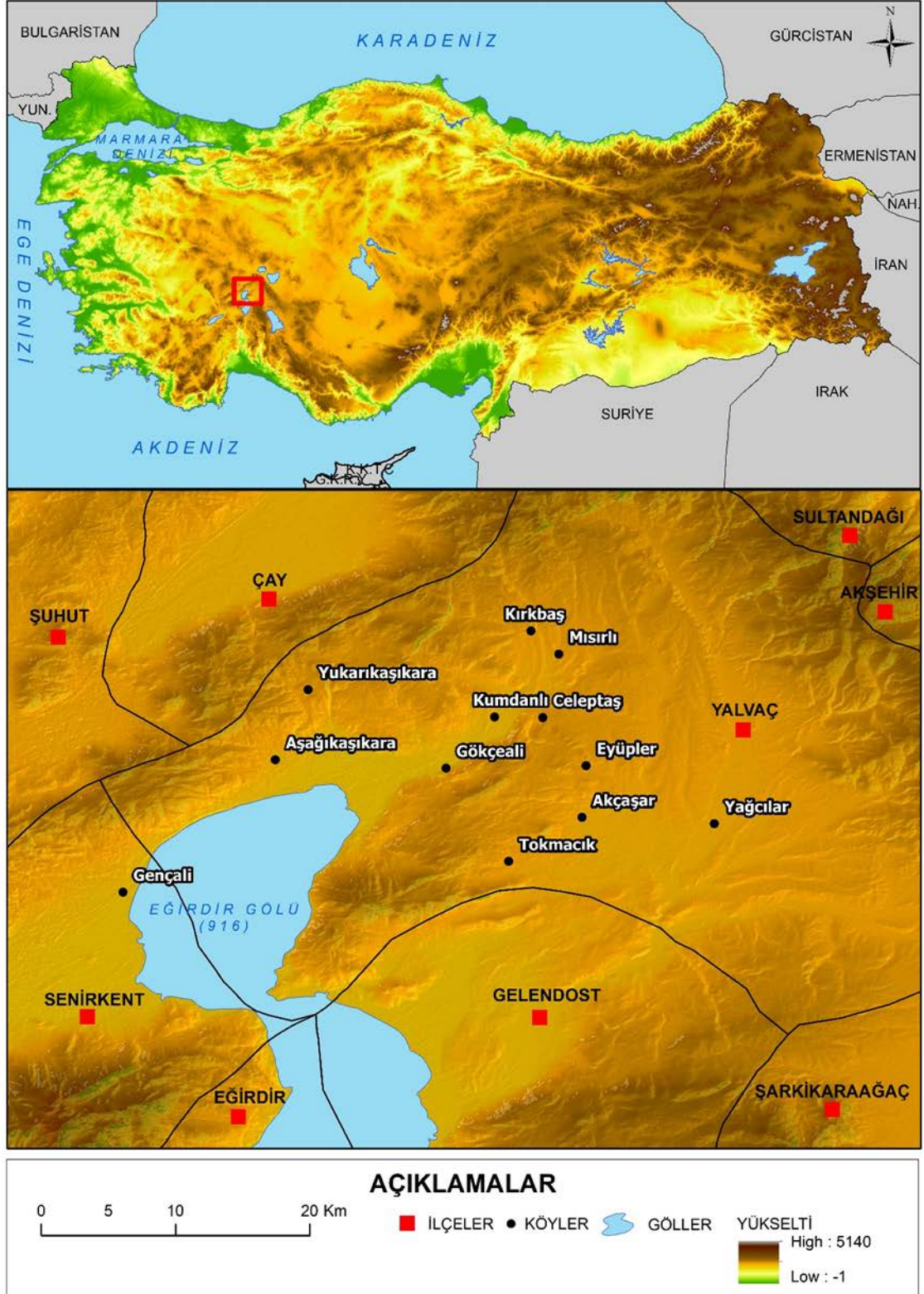
1831, 1840 ve 1847 Nüfus defterlerine dayanarak yapmış olduğumuz çalışmada Hoyran Kazası'nın demografik yapısı ortaya konulmuştur. Özellikle burada hem 1831 kayıtları hem de 1831 defterine sonradan yapılan ilaveler ve kayıtlar değerlendirilmiştir. Böylece 1831-1839, 1840 ve 1847 tarihleri bir bütün olarak görülmüştür. Hoyran Kazası'nın merkezi yoktur. Hoyran Kazası, on üç adet köyden oluşmaktadır. Bu köyler içerisinde Kundanlı ve Genceli köylerinin nüfus açısından en kalabalık yerler olduğu görülmüştür.

Bu bölgede yapılan diğer çalışmalar da dikkate alınarak Hoyran Kazası'nda kullanılan isim ve lakapların bölgede kullanılan isim ve lakaplarla benzerlik gösterdiği görülmüştür. İnsanların ortalama yaşam sürelerinin Hamid sancağının diğer kazalarından daha uzun olduğu görülmüştür. Yine bedensel engelli olan kişilere Hoyran Kazası'nda daha az rastlandığını söyleyebiliriz. Hamid Sancağı genelinde ve bölgedeki diğer kazalar bazında yapılan çalışmalar incelendiğinde Hoyran Kazası'nın diğer kazalara nispeten daha az nüfusa sahip olduğu, meslek kollarındaki çeşitliliğin daha az olduğu, hizmet sektörünün gelişmediği, ekonomisinin tarım ve hayvancılığa dayalı olduğu tespit edilmiştir. Sonuç olarak nüfus defterleri sadece bir bölgedeki insan sayısı hakkında bilgi vermekle kalmayıp o bölgenin iktisadi ve içtimai yapısı hakkında bilgilere ulaşmamıza da imkân sağlamaktadır. Bu yönüyle yaptığımız çalışmanın yerel tarih araştırmalarına katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

EK 1. 1840 Hoyran Nüfus Sayımlarında İsimleri Belirlenen Köylerin Harita Genel Komutanlığı'na Ait 1/250.000 Ölçekli Harita Üzerindeki Yerleri

EK 2. 1840 Sayımına Göre Hoyran Kazasına Ait Köylerin Dağılım Haritası

BİBLİYOGRAFYA

Arşiv Kaynakları

Başbakanlık Osmanlı Arşivi (BOA) Nüfus Defterleri:

- BOA. NFS. d. 3235, H. 1246.
 BOA. NFS. d. 3234, H. 1246.
 BOA. NFS. d. 3255, H. 1256.
 BOA. NFS. d. 3273, H. 23 Zilkade 1246.
 BOA. NFS. d. 3276, H. 15 Safer 1263.
 BOA. NFS. d. 3242, H. 1246.

BOA, Maliyeden Müdevver Defter:

MAD, ML VRD. TMT. d. 1053.

BOA, Tapu Tahrir Defterleri (TT):

30, 994, 438.

Ankara Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü Kuyud-ı Kadime Arşivi (TKGMA):

Tapu Tahrir Defteri (TT): 51.

Modern Literatür

- Ak 2014 M. Ak, "Teke Sancağı'nda 1831 Sayımına Göre Nüfus ve Yerleşme". *History Studies* V/6 (2014) 15-44.
- Akşit 2016 B. Akşit, *XIX. Yüzyıl Ortasında Uluborlu Kazasının Nüfus Yapısı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi. Konya 2016.
- Arıkan 1988 Z. Arıkan, *XV-XVI. Yüzyıllarda Hamit Sancağı*. İzmir 1988.
- Barkan 1953 Ö. L. Barkan, "Tarihi Demografi Araştırmaları ve Osmanlı Tarihi". *Türkiyat Mecmuası* 10 (1953) 1-25.
- Başbakanlık Osmanlı Arşiv Rehberi *T.C Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi Daire Başkanlığı*. İstanbul 2010.
- Bell 1907 G. Bell, "1 May 1907 From/To: Gertrude Bell to her stepmother, Dame Florence Bell, Gertrude Bell Archive Newcastle University Library. http://www.gerty.ncl.ac.uk/letter_details.php?letter_id=1582. 1907.
- Beydilli 2007 K. Beydilli, "Nizâm-ı Cedid". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 33 (2007) 175-178.
- Bozkurt 2003 N. Bozkurt, "Lakap". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 27 (2003) 66.
- Böcüzade 1983 S. S. Böcüzade, *Kuruluşundan Bugüne Isparta Tarihi*. Çev. S. Seren (Böcüzade). İstanbul 1983.
- Çadırcı 1963 M. Çadırcı, "Anadolu'da Redif Askeri Teşkilatının Kuruluşu". *Ankara Üniversitesi Tarih Araştırmaları Dergisi* 8/14 (1963) 63-75.
- Çadırcı 1991 M. Çadırcı, *Tanzimat Döneminde Anadolu Kentlerin'in Sosyal ve Ekonomik Yapıları*. Ankara 1991.
- Devellioğlu 2007 F. Devellioğlu, *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lûgat*. Ankara 2007.
- Emecen 1999 F. Emecen, "Isparta". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 19 (1999)

- 200-201.
- Eminoğlu 2008 M. Eminoğlu, *H. 1289 Konya Vilayet Salnamesi* 5. Konya 2008.
- Ekinci – Tuncel 2015 S. Ekinci – G. Tuncel, “Göç ve İnsan”. *Birey ve Toplum Dergisi* 5/ Bahar (2015) 9-22.
- Ergün – Terzi 2016 A. Ergün – M. A. Terzi, *Osmanlı Nüfus Defterlerinde Isparta 1831*. İstanbul 2016
- Goodwin 2011 G. Goodwin, *Yeniçeriler*. Çev. D. Türkömer. İstanbul 2011.
- Gökçe 2016 E. Gökçe, *XIX. Yüzyılın İlk Yarısında Isparta (İdari, Demografik ve Ekonomik Yapı)*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta 2016.
- Güngör 2005 N. Güngör Veziroğlu, *Eğirdir Ansiklopedisi ve Hamidoğlu Tarihi Oyun*. Isparta 2005.
- Güran 2014 T. Güran, *19. Yüzyılda Osmanlı Ekonomisi Üzerine Araştırmalar*. İstanbul 2014.
- Gümüşçü 2001 O. Gümüşçü, *XVI. YY. Larende (Karaman) Kazası'nda Yerleşme ve Nüfus*. Ankara 2001.
- Güneş 2014 M. Güneş, “Osmanlı Dönemi Nüfus Sayımları ve Bu Sayımları İçeren Kayıtların Tahlili”. *Akademik Bakış* 15/Kış (2014) (1994) 221-240.
- Karaboğa – Karaca 2018 D. V. Karaboğa – B. Karaca, “XVI. Yüzyılın İkinci Yarısında Yalvaç Nahiyesi'nin Sosyo-Ekonomik Durumu”. Eds. O. Köse – E. Kirik, *Bilimsel Araştırmalarda Yeni Yaklaşımlar* 1. Ankara (2018) 381-396.
- Karaca 2001 B. Karaca, “XVI. Yüzyılda Eğirdir ve Çevresinde Konar-Göçerler (Yörükler)”. *Tarihi Kültürel Ekonomik Yönleri İle Eğirdir 1. Eğirdir Sempozyumu (31 Ağustos -1 Eylül)*. Isparta (2001) 457-472.
- Karaca 2007 B. Karaca, “XVI. Asırda Batı Toroslar'da (Güney Batı Anadolu) Yörükler”. *Uluslararası Denizli ve Çevresi Tarih ve Kültür Sempozyumu Bildiriler I. Denizli* (2007) 111-124.
- Karaca – Karacan 2014 B. Karaca – K. Karacan, “Bölgenin Tarihi Coğrafyası ile İlgili Bazı Mülahazalar ve Miryokefalon”. *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi Isparta Bölgesinin Tarihi Coğrafyası ve Myriokephalon Savaşı Sempozyumu (19-20 Haziran 2014) Özel Sayısı*. Isparta (2014) 149-171.
- Karaca – Karacan 2019 B. Karaca – K. Karacan, *XV. Yüzyıldan Günümüze Keçiborlu Kazası*. Isparta 2019.
- Karaca 2014 B. Karaca, *1501'de Hamid Sancağı Vakıfları (MAD 3331 Numaralı Vakıf Defterlerinin Transkripsiyonu ve Değerlendirilmesi)*. Burdur 2014.
- Karacan 2017 K. Karacan, *XIX. Yüzyıl İlk Yarısında Hamid Sancağı ve Sancaktaki Gayri Müslimlerin Sosyal ve Ekonomik Hayatı*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta 2017.
- Karpat 2003 K. Karpat, *Osmanlı Nüfusu (1830-1914) Demografik ve Sosyal Özellikler*. İstanbul 2003.
- Kasarcı 2016 M. Kasarcı, *578 ve 579 Nolu Nüfus Defterlerine Göre Kartal Kazasının Demografik ve Sosyal Yapısı (1831-1840)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi. İstanbul 2016.
- Kofoğlu 1997 S. Kofoğlu, “Hamidoğulları”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 15 (1997) 471-472.

- Köse – Savaş 2019 M. Köse – C. Savaş, “2321 Numaralı Hafik Kazası Müslim Nüfus Defterinin Değerlendirilmesi (1256-1260/1841-1845)”. *ESBDER* 12 (2019) 495-522.
- Kütükoğlu 2010 M. S. Kütükoğlu, *Menteşe Sancağı 1830 (Nüfus ve Toplum Yapısı)*. Ankara 2010.
- Özcan 2007 A. K. Özcan, “Redif”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* 34 (2007) 524-526.
- Özel 2001 O. Özel, “Osmanlı Demografi Tarihi Açısından Avarız ve Cizye Defterleri”. Eds. H. İnalçık – Ş. Pamuk, *Osmanlı Devleti'nde Bilgi ve İstatistik*. Ankara (2001) 35-50.
- Özpolat 2013 Ö. Özpolat, *Nüfus Defterine Göre Balıkesir Kazasının Demografik ve İktisadi Özellikleri*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Balıkesir Üniversitesi. Balıkesir 2013.
- Saat 2014 Ş. Saat, *1830 ve 1840 Tarihli Nüfus Defterlerine Göre Yalvaç Kazasının Nüfus Yapısı*. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi. Isparta 2014.
- Sami 2017 Ş. Sami, *Kamus-ı Türki*. İstanbul 2017.
- Sarı – Şimşek 2016 M. Sarı – M. Şimşek, “1841 Tarihli Nüfus Defterine Göre Söke’de Rumların Nüfus Yapısı”. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9/44 (2016) 484-495.
- Sarre 1998 F. Sarre, *Küçükasya Seyahati 1985 Yazı/Selçuklu Sanatı ve Ülkesinin Coğrafyası Üzerine Araştırmalar*. Çev. D. Çolakoğlu. İstanbul 1998.
- Sevin 2007 V. Sevin, *Anadolu'nun Tarihi Coğrafyası I*. Ankara 2007.
- Şafakçı 2015 H. Şafakçı, “Nizam-ı Cedid'in Anadolu'da Uygulanmasına Dair Bir Tefiş Raporu (1806)”. *Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi* 14 (2015) 183-212.
- Terzi – Ergün 2016 M. A. Terzi – A. Ergün, *Osmanlı Belgeleri Işığında Isparta*. İstanbul 2016.
- Tümertekin 1994 E. Tümertekin, *Ekonomik Coğrafya*. İstanbul 1994.
- Uğuz 2018 S. Uğuz, “Nüfus Defterlerine Göre 19. Yüzyılın İlk Yarısında Erdemli ve Çevresi Yörüklerinin İdari ve Demografik Durumu”. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi* 7/2 (2018) 1380-1392.
- Ünal 2017 M. A. Ünal, *Osmanlı Sosyal ve Ekonomik Tarihi*. Isparta 2017.

